

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Kateřina Zrcková

Evropská měnová unie

Diplomová práce

Olomouc 2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Evropská měnová unie vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje. Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 93 772 znaků včetně mezer.

V Olomouci dne 26. 11. 2023

.....

Kateřina Zrcková

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala Ing. Janě Bellové, Ph.D. za odborné vedení diplomové práce, cenné rady, které mi při psaní poskytovala a také za všechnen čas, který mi věnovala.

Obsah

Seznam použitých zkratk	5
Úvod	6
1 Koncept europeizace, její projevy a vymezení souvisejících pojmů	10
1.1 Mnohovýznamovost pojmu europeizace	10
1.2 Definice europeizace a její projevy	12
1.3 Dílčí závěr	19
2 Teorie měnové integrace	20
2.1 Vývojové stupně integrace	21
2.2 Historie evropské měnové unie	23
2.3 Vznik eurozóny	28
2.4 Konvergenční kritéria	30
3 Dopady (ne)členství v eurozóně na členské státy EU	32
3.1 Výhody a nevýhody společné měny	32
3.2 Přístup České republiky	36
3.3 Zodpovězení výzkumných otázek	39
Závěr	43
Seznam použitých zdrojů	46
Monografie	46
Internetové zdroje	47
Anotace	54
Klíčová slova	54
Abstract	55
Key words	55

Seznam použitých zkratek

ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
ECB	Evropská centrální banka
ECU	Evropská měnová jednotka
EHS	Evropské hospodářské společenství
EMI	Evropský měnový institut
EMS	Evropský měnový systém
EMU	Evropská měnová unie
ERM	Mechanismus směnných kurzů
ESCB	Evropský systém centrálních bank
ESUO	Evropské společenství uhlí a oceli
EU	Evropská unie
HMU	Hospodářská a měnová unie
JEA	Jednotný evropský akt
Komise	Evropská komise
MF	Ministerstvo financí
NATO	Severoatlantická aliance
Rada	Rada Evropské unie
SEU	Smlouva o Evropské unii
SFEU	Smlouva o fungování Evropské unie
SR	Slovenská republika
USD	Americký dolar

Úvod

Evropská unie byla kdysi něco stěží představitelného, dnes je uskupením kooperujících států, jehož činnost ovlivňuje nás všechny. Členství České republiky v Evropské unii se stalo samozřejmou součástí životů občanů a mnohdy si ani neuvědomují, kolik oblastí je jím ovlivněno a k jakým ústupkům muselo dojít, aby se tohoto spojení států mohli stát součástí. Celá poválečná Evropa si musela projít patřičným vývojem a novým uspořádáním. Díky mnoha historickým událostem došlo k tomu, že se nejvyšší představitelé evropských států dohodli na budoucí spolupráci. Zpočátku se jednalo o kooperaci v oblasti ekonomické, která se poté rozrostla do současného neuvěřitelného počtu agend, které namísto jednotlivých států řídí Evropská unie a činí z ní tak silného a významného hráče na mezinárodním poli.

Česká republika nepatří mezi zakládající členy EU, jelikož jí v tom bránilo větší množství různých překážek – ekonomické i politické, stejně jako i samotná nepřipravenost obyvatelstva na vstup. Teprve s pádem komunismu, změnou režimu a následným vznikem samostatné České republiky pozorujeme také počátek snahy o to být považován za rovnocenného partnera nové sjednocené Evropy. Navzdory uvedenému bylo mezi Českou republikou a Evropskou unií uzavřeno mnoho dohod již dříve. Aby k tomu mohlo dojít, musely být Českou republikou splněny určité požadavky kladené Evropskou unií (dříve Evropským společenstvím). Tyto nároky na budoucí členské země se týkaly různých sektorů, ať už se jednalo o podmínky plynoucí ze společné zemědělské politiky, přes regionální politiku až ke splnění požadavků nutných pro budování společné Hospodářské a měnové unie. Všechny kroky vedoucí ke splnění těchto požadavků, které musela Česká republika před vstupem do EU učinit, je možné označit za projevy europeizace – sladění se s EU, přiblížení se členským státům.

Nezbytnou podmínkou pro dosažení takové unie, která by měla být celistvá, je přijetí jednotné měny všemi členskými státy. Otázka přijetí eura a případný vstup do eurozóny je v České republice neustálým tématem politických debat od roku 2003, kdy se ČR podpisem přístupové smlouvy zavázala euro jako společnou měnu Evropské unie přijmout. Přestože se na Českou republiku jako na člena EU vztahuje výjimka na zavedení eura, která je však pouze dočasná, je jen otázkou kdy (a nikoliv zda) bude muset vstoupit do eurozóny. Konkrétní datum pro samotný vstup tak není sice stanoveno, je ale vázáno na splnění tzv. konvergenčních kritérií a celkovou ekonomickou připravenost České republiky, což mnozí obyvatelé odmítají přijmout jako fakt a snaží se přijetí eura zabránit.¹

¹ Česká národní banka. *Euro – dotazy veřejnosti k zavedení eura v České republice* [online]. cnb.cz, [cit. 20. října 2023]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/casto-kladene-dotazy/Euro-dotazy-verejnosti-k-zavedeni-eura-v-Ceske-republice>.

Právně jsme se jako stát zavázali euro přijmout, toto téma je přesto zneužíváno populistickými stranami v předvolebních kampaních pro zvýšení jejich preferencí v závislosti na tom, jak se občané ČR momentálně k přijetí eura staví. Postoj široké veřejnosti je ovlivňován probíhajícími událostmi a tím, jak se je EU pokouší řešit. Při zavádění eura jako zákonné měny je třeba zvolit výhodnou strategii a nepromarnit vhodné načasování. Přesto můžeme vnímat, že přijetí společné měny v ČR není ani tolik otázkou ekonomickou jako spíše politickou. Zdráhavý postoj veřejnosti k přijetí eura můžeme vysvětlit též výrazným časovým odstupem od vstupu do EU a častým odsouváním tohoto aktu do abstraktního budoucna. Mnoho lidí získalo pocit, že k přijetí eura ve své podstatě ani nikdy dojít nemusí, jelikož ani téměř dvacet let od vstupu ČR do EU není tato skutečnost prezentována jako reálná možnost v nejbližších letech. A paradoxně čím déle je ČR členem EU, tím vzdálenější se může zdát okamžik, kdy euro přijme.

Po ekonomické krizi v letech 2008 a 2009, kdy zavedení eura v České republice výrazně ztratilo podporu, můžeme nyní konečně sledovat vzrůstající tendenci pozitivního názoru občanů na přijetí společné evropské měny. Za tímto krokem zatím sice nestojí většina obyvatelstva, ale podpora zavedení eura v ČR vzrostla z 21 % v roce 2020 na 40 % v roce 2021, jak dokládá průzkum Eurobarometru. Vládnoucí strany často před volbami slibují přijetí eura v horizontu pěti a více let, čímž se jím „naoko“ snaží zabývat, nicméně současně ho tím staví mimo své funkční období a přesouvají řešení této problematiky na budoucí vládu.²

Paralelně se snahou o přijetí eura mají některé politické strany tendence své voliče přesvědčit o možnosti vystoupení z EU. Přestože se jedná jen o malou část české politické scény, nelze ji označit za zanedbatelnou. Nereálnost slibů nebrání určitým skupinám obyvatel upnout se na tuto možnost vývoje, čímž nahrávají především dezinformační scéně. Jejich názory je často těžké vyvrátit především s ohledem na neznalost, a to ať už o celkovém fungování EU, nebo i o ekonomických dopadech přijetí eura.

Případný vstup do eurozóny se promítne do všech oblastí života občanů České republiky. Je potřeba vést adekvátní odborné diskuze, které budou lidem přinášet kvalitní informace a vysvětlovat jak přínosy, tak i rizika spjatá se vstupem do eurozóny. Tak si každý občan bude moct vytvořit jasný obrázek o tom, jaká situace nastane ve chvíli, až měnu euro jako Česká republika přijmeme. V současné době mezi Čechy stále převládá spíše odmítavý

² ŠTUKOVÁ, Karolína. *Euro místo koruny? Češi mění názor, příznivců evropské měny přibylo* [online]. seznamzpravy.cz, 4. května 2021 [cit. 12. října 2022]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/euro-misto-koruny-cesi-meni-nazor-priznivcu-evropske-meny-pribylo-152964>.

postoj k přijetí eura, a proto by se tato otázka měla opět začít diskutovat jako jedno z hlavních společenských témat.

Název této diplomové práce zní Evropská měnové unie. Toto téma bude zkoumáno zejména z pohledu České republiky a bude se věnovat otázce jejího budoucího vstupu do EMU. Účelem této práce je přispění k debatě o této důležité problematice, která mnohdy bývá ve světle „významnějších“ a aktuálních událostí zastíněna. Cílem práce bude zodpovězení hlavní výzkumné otázky, která zní:

- *Je měnová politika České republiky europeizovaná, ačkoliv Česká republika doposud není členem eurozóny?*

Zároveň s tím se práce bude zabývat vedlejšími otázkami, kterými jsou:

- *Jaké výhody a nevýhody by přineslo České republice členství v eurozóně?*
- *Jak by se Česká republika měla připravit na vstup do eurozóny?*

V diplomové práci bude aplikován tzv. koncept europeizace, který zkoumá, jak existence Evropské unie a jejích institucí ovlivňuje členské státy ve sledovaných aspektech. Pojem europeizace souvisí s pojmem evropeizace, se kterým je často zaměňován, případně bývají obě označení užívána shodně. Obecně se dá konstatovat, že se jedná v českém jazyce o slova souznačná, avšak ne všichni odborníci se shodnou na skutečnosti, že se jedná o pojmy totožné. Spíše jsou oba pojmy označovány za podobné, s blízkým významem. Přestože terminologie není jednotná, v práci bude užíván pojem europeizace pro označení procesů souvisejících s EU, přestože původní zdroj bude hovořit o evropeizaci, příp. europeanizaci. O této problematice bude pojednáno v souladu s tvrzením, že: „(...) pojem europeizace odkazuje na interakci s EU, pojem evropeizace je pojmem širším. Evropeizace tak zahrnuje europeizaci, nikoliv obráceně, jelikož by došlo k určitému redukčnímu vlivu, minimálně v rovině abstraktní.“³

Celá práce bude rozdělena do tří hlavních kapitol, pro přehlednost dále členěných na podkapitoly. V rámci první kapitoly se bude práce věnovat vymezení samotného konceptu europeizace, včetně toho, jaké má europeizace projevy, jaké jsou její roviny a definování tohoto pojmu. Dále budou uvedeny i další instituty související s tématem práce jako jsou termíny globalizace, integrace a další. Současně budou uvedeny i metodologické nedostatky, které europeizace vykazuje a zhodnocení, proč se i přes jejich existenci jedná o vhodný koncept pro analýzu Evropské měnové unie.

³ FILIPEC, Ondřej. *Europeizace: rámec pro analýzu*. Olomouc: Iuridicum Olomoucense, 2019, s. 12.

Další kapitola bude věnovaná teorii měnové integrace. Konkrétně pak tomu, jak se vyvíjela měnově-politická spolupráce v Evropě od počátku studené války až do současnosti. V této části práce se bude jednat o aplikaci konceptu europeizace v pohledu „zespodu nahoru“⁴ – od členských států směrem k EU. Budou uvedeny europeizační vlivy a světové události, které se podílely na tom, jak vypadá tato spolupráce dnes a jaké postavení mají její členové.

Poslední kapitola bude pohlížet na EMU spíše v pohledu „shora dolů“.⁵ To tedy znamená, že se bude věnovat rozdílům mezi státy eurozóny a těmi, které stojí mimo ni a jak jsou tyto státy (ne)členstvím ovlivněny. Cílem této části práce tedy bude analýza dopadů (ne)členství v eurozóně na jednotlivé státy z pohledu měnové politiky státu. Součástí této kapitoly bude zároveň i zodpovězení výše uvedených výzkumných otázek.

Kvalifikačních prací na téma evropské měnové unie a přijetí eura v České republice bylo publikováno mnoho, většina z nich se ale spíše zaměřuje na otázku, zda euro přijmout či nikoliv. Tato práce dané téma uchopí z jiného úhlu pohledu. Z toho důvodu není jejím cílem vyvození takového závěru, ale řešení otázky europeizace české měnové politiky a její navázání na tu unijní. K tomu bude použita kvalitativní metoda práce, která bude zahrnovat analýzu přístupu státu ke společné měnové politice, plnění vstupních podmínek eurozóny a vyvození závěru, zda převažují výhody anebo nevýhody přijetí eura Českou republikou.

Hlavními zdroji při psaní této práce budou díla odborné literatury, včetně odborných článků, věnující se konceptu europeizace a evropské měnové integraci. Čerpáno bude i z právních aktů práva Evropské unie. Problematikou europeizace se zabývá mnoho odborníků jak tuzemských, tak i zahraničních, protože se jedná o rychle se měnící a vyvíjející rámeček pro analýzu, který má využití v mnoha vědních oborech. Přestože se europeizace jako výzkumný koncept používá zhruba od 80. let minulého století, jeho jednotná definice dlouhou dobu nebyla nikde ukotvena a jeho vymezení bylo pouze předmětem vědeckých článků či jedné kapitoly odborné publikace.⁶ Dnešní literatura je na tuto tematiku bohatá a z českých autorů je nutno jmenovat především publikaci Ondřeje Filipce – *Europeizace: rámeček pro analýzu*, která je komplexním průvodcem pro seznámení se s tímto konceptem. Z dalších autorů se touto problematikou zabývají například Petr Fiala, Břetislav Dančák, Vít Hloušek nebo Monika Brusenbauch Meislová. Z cizojazyčné literatury jsou cennými příspěvky práce Roberta Ladrecha, Claudia M Radaeliho, Tanji Börzelové nebo Johana P. Olsena.

⁴ V textu shodně užíváno jako tzv. bottom-up přístup.

⁵ V textu shodně užíváno jako tzv. top-down přístup.

⁶ FEATHERSTONE, Kevin. Introduction: In the Name of „Europe“. In: FEATHERSTONE, Kevin, RADAELLI, M. Claudio. *The Politics of Europeanization*. Oxford: Oxford Academic, 2003, s. 5-6 [cit. 17. října 2023]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/0199252092.003.0001>.

1 Koncept europeizace, její projevy a vymezení souvisejících pojmů

V rámci této úvodní kapitoly bude pojednáno o konceptu europeizace a dalších souvisejících pojmech. Důsledné vymezení těchto teoretických základů na začátku práce je stěžejní pro jejich následnou aplikaci v dalších kapitolách a pro analýzu Evropské měnové unie a eurozóny.

Europeizace je poměrně nový koncept, který vznikl v důsledku procesu evropské integrace. Jedná se o mnohovýznamový termín, který nemá přesně stanovenou definici ani rozsah. Obecně je pojmem europeizace míněn vliv procesu evropské integrace na členské státy, jejich politiky a politické instituce. Hlubší analýza tohoto konceptu však dokazuje, že europeizace má mnoho rovin, ve kterých se projevuje, a její dopad není jednosměrný. Součástí této kapitoly bude také vymezení pojmu politika ve smyslu tří dimenzí – *polity, politisc a policy*.

1.1 Mnohovýznamovost pojmu europeizace

V současné době je europeizace v odborných publikacích velmi hojně užívaným pojmem, a to zejména díky rozšíření zájmu o evropská studia, případně mezinárodní vztahy. Hovoří se o moderním europeizovaném prostoru, s tímto termínem operují uznávaní politologové, ale setkává se s ním i široká veřejnost. Je potřeba říct, že europeizace nemá jednu obecně přijímanou definici, ba právě naopak tento pojem má mnoho rovin, které můžeme brát v potaz. Absence jednotné a pevně dané definice souvisí zejména s rychlostí evropské integrace, s jejím prohlubováním a rozšiřováním se do dalších oblastí. Můžeme říct, že koncept europeizace/europeizace se objevuje od 80. let 20. století, avšak aplikovatelný je již od počátku integrace poválečné Evropy. V 90. letech minulého století dochází k intenzivnější integraci v Evropě spolu s přípravou největšího rozšíření členské základny Evropského společenství, v důsledku čehož došlo také k rozvoji tohoto konceptu. Mnoho definic a přístupů k europeizaci vedlo k rozšíření její aplikace i na kandidátské země, případně země přímo sousedící s EU.⁷

Jak již bylo zmíněno výše, v odborné literatuře se často můžeme setkat také s pojmem evropeizace (příp. europeanizace, evropeanizace). Tento dualismus základního pojmu působí poněkud zmatečně, je však výsledkem přirozeného vývoje jazyka. Absence oficiálně stanoveného označení tohoto procesu nám dává pouze prostor pro užití obou výrazů a pro domněnky, jak tyto výrazy správně užívat. Jako nejvhodnější se pro označení procesu souvisejícího s Evropskou unií jeví užití termínu europeizace. Naproti tomu proces spojený

⁷ BRUSENBAUCH MEISLOVÁ, Monika. *Europeizace české zahraniční rozvojové spolupráce*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012, s. 32-33.

s Evropou jako takovou, ve smyslu hesla „návrat do Evropy“, by bylo vhodné označovat jako proces evropeizace.⁸ Evropeizace by měla být vnímána jako termín nadřazený pojmu europeizace a užitá pro označení veškerých procesů předcházejících vzniku EU nebo procesů a vztahů probíhajících v současnosti, které s EU nesouvisí.

Sami autoři odborných publikací, kteří se europeizaci věnují, nejsou v pojmosloví jednotní. V rámci této práce bude upřednostněn koncept europeizace, jelikož jejím předmětem je analýza interakce členského státu s Evropskou unií. Nicméně tím není vyloučeno užití i některé z rovin evropeizace, pokud to bude vhodné pro doplnění analýzy či pro pochopení dalších souvislostí.

Evropeizace obecně není jen pojmem politologickým, ale je využívána vědci v různých společenských oborech. Tuto skutečnost zmiňuje také Vít Hloušek v publikaci *Evropeizace: Nové téma politologického výzkumu*. Nastiňuje zde devět základních, nikoliv vyčerpávajících, rovin evropeizace, kterými jsou roviny:

- *„historická (pronikání Evropanů do zámoří),*
- *mezinárodní (nová definice role Evropy v současném mezinárodním prostředí),*
- *osobní (vytváření a přijímání evropské identity),*
- *mezinárodního systému (omezování role státu a nové úrovně demokratického rozhodování ve vnitřní politice i mezinárodních vztazích),*
- *tranzitologická (demokratické instituce a procesy v transformujících se zemích střední a jihovýchodní Evropy napodobují instituce a procesy demokratických zemí západní Evropy),*
- *Evropské unie (vytváření nového – evropského – politického systému),*
- *členských států (přizpůsobování se vnitrostátní polity, politics a policy změnám, které diktuje Evropská unie),*
- *legislativní (přejímání právních norem Evropské unie – *acquis communautaire*),*
- *ekonomická (ekonomické dopady existence jednotného trhu v zemích Evropské unie).“⁹*

Z výše uvedeného vyplývá, že ne všechny roviny souvisí výlučně s EU a termín evropeizace je pojmem velmi širokým a zahrnuje v sobě různé oblasti působení. V porovnání s tím europeizace naopak představuje užší pojem, který je zaměřen výlučně na integrační proces

⁸ FILIPEC: *Europeizace: rámec pro analýzu*, s. 8.

⁹ DANČÁK, Břetislav, FIALA, Petr, HLOUŠEK, Vít. Evropeizace: pojem a jeho konceptualizace. In: DANČÁK, Břetislav, FIALA, Petr, HLOUŠEK, Vít (eds.). *Evropeizace: nové téma politologického výzkumu*. Brno: Masarykova univerzita. Mezinárodní politologický ústav, 2005, s. 14.

a oblasti s ním související.¹⁰ Při analýze jednotlivých rovin podle Hlouška můžeme konstatovat, že ačkoliv se všechny roviny netýkají Evropské unie přímo, nepřímo mají vliv na to, jakou podobu má dnes, jak probíhal a probíhá integrační proces a jaké postavení má EU v Evropě a ve světě.

Johan P. Olsen je také přesvědčen o vícevrstevnosti a mnohovýznamovosti pojmu europeizace. Dle jeho názoru se různé úhly nahlížení na tento pojem nutně nevylučují, naopak se autoři mohou ve svých pojetích europeizace vhodně doplňovat. Europeizace se může zabývat různými, ale souvisejícími jevy, které jsou nám známé z jiných institucionalizovaných systémů vládnutí. Zároveň je schopna pomoci k lepšímu porozumění, jak se tyto jevy a procesy změn ovlivňují a jak se vzájemným přizpůsobováním vyvíjí jednotlivé instituce.¹¹

Pojem europeizace, zde spíše evropeizace, může být vnímán obdobně jako pojmy amerikanizace nebo sovětizace. Jedná se o proces identifikace, tedy přijímání evropské identity v poválečném období. V tomto smyslu by se ale jednalo o velmi široké pojetí procesu evropeizace, jelikož v sobě zahrnuje právě větší množství rovin, kdy dochází ke změně nejen politických struktur, ale i ke změně pravidel a chování ve společnosti, včetně přijímání evropské identity. Evropa už nestojí mezi Spojenými státy americkými a Sovětským svazem a jejich sférami vlivu. Nyní se prostřednictvím evropeizace sama identifikuje a vrací se ke kořenům. Vnitřně je spojena především s Evropskou unií, která má organizační a administrativní moc, staví na základech ESUO. Evropeizace tedy představuje odklon od sovětizace a amerikanizace svébytným směrem. Naopak úzce je pojímán politologický přístup ke konceptu europeizace, který se zaměřuje výlučně na evropský integrační proces bez dalších těchto rovin.¹²

1.2 Definice europeizace a její projevy

Že existuje opravdu velké množství definic konceptu europeizace, které se mění s tím, jak postupovala a postupuje evropská integrace, dokazuje i jejich dělení na první a druhou generaci výzkumu. Ačkoliv rozlišujícím kritériem mezi první a druhou generací není čistě časové hledisko, obecně lze konstatovat, že první generace výzkumu je starší a předchází generaci druhé. Od 70. do zhruba 90. let minulého století můžeme datovat první generaci výzkumu europeizace, která se vyznačuje top-down přístupem. Pro první generaci výzkumu je tedy typické chápání europeizace jako vertikálního tlaku vzniklého na unijní úrovni a sledování

¹⁰ FILIPEC: *Europeizace: rámeček pro analýzu*, s. 17-18.

¹¹ OLSEN, P. Johan. The Many Faces of Europeanization. *JCMS: Journal of Common Market Studies* [online], 2002, roč. 40, č. 5, s. 921–952 [cit. 16. října 2023]. Dostupné z: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1468-5965.00403>.

¹² BORNEMAN, John, FOWLER, Nick. Europeanization. *Annual Review of Anthropology*, 1997, roč. 26, s. 487-489.

jeho vlivu na vnitřní prostředí státu. Původcem tohoto adaptačního tlaku jsou ale státy, které řešení konkrétních záležitostí přenesly na unijní úroveň tím, že se vzdaly části svých výlučných pravomocí. Adaptace je v tomto pojetí nedobrovolná. Základním předpokladem europeizace je tzv. nesoulad.¹³ Je tím myšlen nesoulad¹⁴ mezi unijní a národní úrovní vládnutí, na základě kterého vzniká potřeba změny, tudíž europeizace. Adaptační tlak je potom tím silnější, čím menší je soulad mezi úrovněmi. Pokud jsou požadavky unijní úrovně obdobné se stavem na národní úrovni, není složité je přijmout a nevznikají zásadní problémy při jejich implementaci.¹⁵

Druhá generace výzkumu europeizace datovaná zhruba od 90. let 20. století vnímá europeizaci v obou perspektivách vertikálního směru a věnuje se i směru horizontálnímu.¹⁶ Vztah unijní a národní úrovně je oboustranný a adaptaci je v tomto výzkumu možné vnímat i jako dobrovolnou. Přenos pravomocí států na EU má pouze formální charakter a společné cíle jsou definovány jak unijními orgány, tak vládami členských států. Tím dochází k vzájemnému ovlivňování obou úrovní, což je právě projevem obousměrnosti procesu europeizace.¹⁷

Mezi nejstarší pokusy definovat europeizaci lze rozhodně zařadit uchopení konceptu dle Roberta Ladrecha, který vymezuje europeizaci jako: „(...) *postupný proces přeorientování směru a podoby politiky do té míry, že se politická a ekonomická dynamika ES stane součástí organizační logiky národní politiky a tvorby politik.*“¹⁸ Ladrech ve svém jednosměrném přístupu zdůrazňuje proces adaptace vnitřního prostředí státu vůči unijní úrovni a orientuje se pouze na změnu národní politiky a tvorby politik, kdy nereflektuje další aspekty europeizace.

Velmi často citovaná je definice europeizace od Claudia M. Radaelliho, který na základě pojetí Roberta Ladrecha definici europeizace rozšiřuje a tvrdí, že: „(...) *europeizace se vztahuje na procesy a) konstrukce, b) difúze a c) institucionalizace formálních a neformálních pravidel, procedur, politických paradigmat, stylů, „způsobů, jak věci dělat“ a sdílených přesvědčení a norem, které jsou nejprve definovány a konsolidovány při přijímání rozhodnutí na úrovni EU*

¹³ ZEMANOVÁ, Štěpánka. Výzkum europeizace – aktuální problémy a perspektivy. *Mezinárodní vztahy / Czech Journal of International Relations* [online], 2007, roč. 42, č. 4, s. 36-37 [cit. 3. listopadu 2023]. Dostupné z: <https://ojs3.iir.cz/index.php/cjir/article/view/542/494>.

¹⁴ Shodně užíváno též misfit či mismatch.

¹⁵ BÖRZEL, Tanja A., RISSE, Thomas. When Europe Hits Home: Europeanization and Domestic Change. *European Integration online Papers (EIoP)* [online], 2000, roč. 4, č. 15, 24 s. [cit. 3. listopadu 2023]. Dostupné z: <http://eiop.or.at/eiop/pdf/2000-015.pdf>.

¹⁶ Působením europeizace v horizontálním směru jsou míněny vzájemné interakce mezi členskými státy EU. Tyto státy mezi sebou sdílejí informace a své zkušenosti, vytvářejí společné přístupy k řešení problémů.

¹⁷ ZEMANOVÁ, Štěpánka. Výzkum europeizace – aktuální problémy a perspektivy. *Mezinárodní vztahy / Czech Journal of International Relations* [online], 2007, roč. 42, č. 4, s. 37 [cit. 3. listopadu 2023]. Dostupné z: <https://ojs3.iir.cz/index.php/cjir/article/view/542/494>.

¹⁸ LADRECH, Robert. Europeanization of Domestic Politics and Institutions: The Case of France. *JCMS: Journal of Common Market Studies* [online], 1994, roč. 32, č. 1, s. 69-70. [cit. 20. října 2023]. Dostupné z: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1468-5965.1994.tb00485.x>.

a poté začleněny do logiky domácího diskurzu, identit, politických struktur a veřejných politik.¹⁹

Jedná se sice o podrobnější, ale stále poměrně obecnou definici aplikovatelnou na mnoho jevů provázejících proces integrace, která předvídá, že rozhodnutí přijatá na evropské úrovni budou automaticky a bez dalších problémů přijata národními politikami. Tato premisa v praxi nemůže být považována za dokonalou, vždy budou existovat určité oblasti, do kterých si státy nebudou chtít nechat zasahovat nadnárodní entitou a budou se takovému zásahu bránit či ho obcházet. Největším nedostatkem tohoto pojetí je ale opět jeho jednosměrnost, tedy vnímání jako top-down procesu. Zajímavé je, že v jiném svém příspěvku Radaelli svoji původní obecnou definici popírá tvrzením, že europeizace může mít podobu jak vertikální, tak horizontální. Proto není jednoznačně možné tohoto autora zařadit do první či druhé generace výzkumu.²⁰

Při definování pojmu europeizace často narážíme na pojem integrace a globalizace. Všechny tyto pojmy jsou spolu úzce provázány, jelikož různé úrovně politik národních i politik EU jsou determinovány jak integračním procesem, tak globalizací. Výsledkem integrace je vznik společných politik EU, v důsledku kterých pak dochází ke změně a ovlivňování politik národních.²¹ Rozdíl mezi integrací a europeizací můžeme ilustrovat tedy na směru působení. Teorie integrace obvykle zkoumají evropský integrační proces ve směru „zdola nahoru“ směrem k EU, kdy přenesení výlučných kompetencí států na EU je výsledkem snahy členských států. Naproti tomu europeizace je definována zejm. v opačném směru „shora dolů“, kdy se jedná o adaptační tlak „shora“ z EU na národní instituce.²² Avšak důsledkem úspěšné europeizace může být opět požadavek na těsnější integraci stávajících společných politik EU či integraci nových oblastí, kde kompetence byly výlučně v pravomoci členských států.

Právě blízkost těchto pojmů se může projevit při definování termínu europeizace. Jaroslav Jakš vymezuje europeizaci prostřednictvím globalizace tak, že: „(...) jde o **proces ekonomicko-politické regionální globalizace, jehož dominantní institucionální architekturou se stala Evropská společenství/Evropská unie. Právě tato skutečnost velmi specifického institucionálního vyjádření jinak obecně působících procesů ekonomické internacionalizace**

¹⁹ RADAELLI, M. Claudio. Whither Europeanization? Concept Stretching and substantive change. *European Integration online Papers (EIoP)* [online], 2000, roč. 4, č. 8, 28 s. [cit. 14. října 2023]. Dostupné z: <http://eiop.or.at/eiop/texte/2000-008a.htm>.

²⁰ RADAELLI, M. Claudio. Europeanisation: Solution or problem? *European Integration online Papers (EIoP)* [online], 2004, roč. 8, č. 16, 26 s. [cit. 14. října 2023]. Dostupné z: <http://eiop.or.at/eiop/texte/2004-016a.htm>.

²¹ DANČÁK, FIALA, HLOUŠEK: Europeizace: pojem a jeho konceptualizace. In: DANČÁK, FIALA, HLOUŠEK (eds.). *Europeizace: nové téma politologického výzkumu*, s. 6.

²² FIALA, Petr a kol. *Europeizace zájmů: politické strany a zájmové skupiny v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009, s. 25-27.

v evropském regionu – jako součást celosvětových globalizačních trendů – je to, co dělá fenomén europeizace reálně existujícím. A také v tomto kontextu, tj. s respektováním architektury Evropských společenství/Evropské unie jako „Evropy“ par excellence je obvykle v praxi pojmu europeizace využíváno. Europeizace lze tedy chápat jako regionální globalizaci sui generis, opírající se o institucionální architekturu, která je též nezaměnitelná, svého druhu.“²³

Dále Jakš označuje globalizaci za pojem hodnotově neutrální, který reflektuje zejm. ekonomické trendy. Naproti tomu europeizace souvisí s evropskou integrací a zahrnuje i mimoekonomické vztahy mezi členskými státy a zejm. mezi EU a státy, které o členství usilují. Ty tak musí projevit vůli být vázány evropskými hodnotami a cíli v souladu s primárním právem EU. Europeizace v pojetí Jakše tedy představuje dobrovolné přijetí pravidel EU.²⁴

Konceptem europeizace se zabýval také Johan P. Olsen, který se vzhledem k tomu, že se jedná o často zpochybňovaný koncept bez jasně dané definice, nepokoušel o její další vytvoření. Snažil se spíše vytyčit hranice působení europeizace a vysvětlit, jak může být užitečná pro pochopení evropské politické integrace. Je přesvědčen, že europeizace může zpětně dobře podat přehled o vzniku a vývoji institucionálně uspořádaného systému vládnutí na evropské úrovni. Instituce sice představují poměrně stabilní prvky politického života, avšak nezůstávají strnulé a adaptují se na základě aktuálních potřeb. Přeměnu politického řádu v Evropě lze potom podle něj zkoumat na změnách v klíčových evropských institucích a ve vztazích mezi nimi. Tyto institucionální změny závisejí na mnohých procesech, které vytvářejí různé výsledky. Europeizaci nepovažuje za ojedinelý proces, připouští možnost srovnání evropského vládnutí s jinými systémy vládnutí ve světě.²⁵

Olsen chápe koncept europeizace jako pět oddělených oblastí, ve kterých změny probíhají. Pojem europeizace tedy vnímá v následujících významech:

- *Změny vnějších hranic:* Jaký má Evropa jako jednotný politický prostor územní dosah a jak europeizace probíhá prostřednictvím politiky rozšíření.
- *Rozvoj institucí na evropské úrovni:* Vytváření řídicího centra představujícího politickou koordinaci a soudržnost, vybaveného postupy umožňujícími vynucení závazných rozhodnutí i prostřednictvím udělení sankcí.

²³ JAKŠ, Jaroslav. Europeizace – šance nebo hrozba? Členské státy a architektura EU. In: DANČÁK, Břetislav, FIALA, Petr, HLOUŠEK, Vít (eds.). *Europeizace: nové téma politologického výzkumu*. Brno: Masarykova univerzita. Mezinárodní politologický ústav, 2005, s. 116-117.

²⁴ Tamtéž, s. 117-118.

²⁵ OLSEN, P. Johan. The Many Faces of Europeanization. *JCMS: Journal of Common Market Studies* [online], 2002, roč. 40, č. 5, s. 921–952 [cit. 16. října 2023]. Dostupné z: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1468-5965.00403>.

- *Pronikání hodnot centrální úrovně do národních politických systémů:* Odpovědnost a pravomoci rozdělené mezi různé úrovně vládnutí vyžadují rovnováhu mezi centrální koordinací a místní autonomií. Vlivem přijímání společných evropských norem poté dochází ke sladování národních a subnárodních systémů s evropským politickým centrem.
- *Export evropské formy politické organizace a jejích hodnot přes hranice EU:* Postavením Evropy ve světě v důsledku obchodní výměny a vytvářením vztahů s mimoevropskými aktéry dochází k rozšiřování vlivu EU i mimo její hranice.
- *Projekt politického sjednocení:* Chce dosáhnout jednotnější a politicky silnější Evropy, která má vliv a působí na ni další systémy vládnutí a události ve světě.²⁶

V jeho pojetí europeizace jsou dle výše uvedeného promítnuty oba přístupy vertikální europeizace, top-down i bottom-up. Zároveň není opomenut ani vliv EU mimo její hranice – tedy na státy přímo sousedící s EU, kandidátské země či státy, se kterými je EU v nějakém, nejčastěji obchodním, vztahu.

Na tomto místě je vhodné uvést, že europeizace se bezesporu dotýká změn všech úrovní politiky. Přestože český jazyk disponuje pouze jedním pojmem *politika*, odborná literatura uvádí tzv. tři dimenze pojmu. Jedná se o sféry *polity*, *politisc* a *policy*.

První sféra – *polity* – představuje konkrétní strukturovaný ohraničený politický systém, ve kterém se politika odehrává, s vytyčením základních principů a pravidel, kterými se řídí jednotliví političtí aktéři. Tím představuje statickou, formální dimenzi politiky. Druhá sféra – *policy* – je naproti tomu obsahem či náplní konkrétní politiky. Jedná se tedy o samotný výsledek – z konkrétních rozhodnutí vznikají výstupy (např. v podobě zákonů), které dopadají přímo na občany, případně je ale mohou mít či mít pouze symbolickou funkci. Policy tak představuje materiální dimenzi politiky. Třetí sféra – *politics* – je dimenzí procesuální, což znamená, že zachycuje dynamický průběh vytváření politiky a popisuje postupy, kterými jsou jednotlivé zájmy a požadavky zpracovávány (konflikt, konsenzus).²⁷

Míra vlivu europeizace na národní úroveň je rozdílná v různých oblastech jejího působení. To se projevuje také v rámci dělení politiky na *low politics* a *high politics*, kdy některé oblasti má stát pod větší kontrolou než jiné. V rámci *low politics* je možné jednoduše prosadit unijní požadavky, kdežto v rámci *high politics*, který má velmi blízko ke státní

²⁶ OLSEN, P. Johan. The Many Faces of Europeanization. *JCMS: Journal of Common Market Studies* [online], 2002, roč. 40, č. 5, s. 921–952 [cit. 16. října 2023]. Dostupné z: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1468-5965.00403>.

²⁷ BRUSENBAUCH MEISLOVÁ: *Europeizace české zahraniční rozvojové spolupráce*, s. 30-31.

suverenitě, je to obtížné.²⁸ To je možné demonstrovat právě na rozdělení pravomocí EU na výlučné, sdílené a podpůrné, kdy europeizační vlivy nalezneme u všech zmíněných druhů kompetencí, avšak s různou obtížností prokázání kauzality.²⁹

Europeizace je termín, který je mnohovýznamový a oplývá mnoha rovinami, které je možné zkoumat. Je možné nalézt desítky definic různých autorů, kteří si je upravují podle předmětu svého výzkumu. Vzhledem k uvedenému a k dynamice a vývoji evropské integrace neexistuje jednotná obecně přijímaná definice tohoto pojmu, ačkoliv nejčastěji citovaná je definice Claudia M. Radaelliho, která má však výše uváděné nedostatky. V rámci výzkumu je proto důležité stanovit nejen oblasti, které europeizace může pokrývat, ale také se věnovat i negativnímu vymezení, které pomůže vytyčit předmět studia. S vlivy a tlaky ze strany EU je možné se setkat v rámci všech tří dimenzí národní politiky, jak vyplývá z této podkapitoly.

1.2.1. Metodologické nedostatky europeizace

Autoři zabývající se europeizací sami shodně upozorňují na mnohé nedostatky tohoto konceptu. Zásadně se jedná spíše o koncept, nikoliv o teorii. Europeizaci není možné označit za teorii z vícero důvodů. Základními prvky obecně přijímané teorie jsou její konzistentnost, ověřitelnost, schopnost vysvětlit daný jev a prediktivnost. Každá teorie má tyto prvky různě silně zastoupeny a některé dokonce nemusí být zastoupeny vůbec.³⁰

V případě europeizace, která pozornost upírá na EU jako entitu sui generis, není zastoupena ověřitelnost. Jednoduše pro EU ve světě není možné najít srovnatelný subjekt, se kterým by ji bylo možné porovnávat a teorii europeizace tak ověřit. Europeizace je ovlivňována mnoha dalšími faktory, jako jsou například odlišnosti kultury, vnější a vnitřní politické (a jiné) okolnosti. Proto není vždy schopná jasně vysvětlit daný jev a předvídat jeho vývoj v budoucnu. Europeizace dostatečně nevysvětluje zda, kdy a jakým způsobem dojde k určité skutečnosti. Konzistentnost jako poslední ze základních prvků teorie je v případě europeizace kontroverzní, jelikož v některých aspektech je možné najít vnitřní konzistentnost, avšak u jiných aspektů konzistentnost úplně chybí.³¹

Jak již bylo dokázáno, europeizace oplývá množstvím definic, díky kterým má příliš široký záběr a jeví se tím pádem jako flexibilní koncept pro výzkum. To však nevede k jejímu

²⁸ HÉRITIER, Adrienne a kol. *Ringing the Changes in Europe: Regulatory Competition and the Transformation of the State. Britain, France, Germany*. Berlin: Walter de Gruyter, 2011, 377 s. Dostupné z: https://books.google.cz/books?hl=cs&lr=&id=gfKO6z3r6MkC&oi=fnd&pg=PR5&dq=ringing+the+changes+in+europe&ots=FEIW52GFcf&sig=Jdtaid-qqjv2jYBmvO1MJGh09E&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false.

²⁹ FILIPEC: *Europeizace: rámec pro analýzu*, s. 30.

³⁰ Tamtéž, s. 15-16.

³¹ Tamtéž.

vyjasnění, právě naopak díky flexibilitě lze europeizaci použít na řadu odlišných fenoménů. Proto je důležité pokusit se vymezit hranice konceptu, co europeizace představuje a co už europeizací není.³²

Dokazování kauzality představuje další z velkých nedostatků europeizace. Jedná se o průkaznost příčinné souvislosti, tedy přímého dopadu jednání EU na vnitrostátní politický prostor. Některé jevy jsou totiž provázány dalšími paralelními faktory, jako jsou např. proces globalizace či postkomunistická transformace a vliv jiné mezinárodní organizace. Průkaznost kauzality může být někdy jednoduchá, ale zvláště v případě nepřímých vlivů EU je naopak prokazatelná velmi těžce. Pro transparentnost při prokazování kauzality je možné použít dvě metody navržené Markusem Haverlandem, které mají oprostit europeizaci od okolních vlivů. Jedná se o *inkorporaci kontrolních vzorků*, kdy proměnná (EU) má nulovou či minimální hodnotu, nebo *modelaci kontrafaktuálního scénáře*. U prvního postupu je problémem velmi malé množství srovnatelných vzorků, např. politické oblasti, kde EU nedisponuje žádnými kompetencemi. Při modelaci hypotetického vývoje výzkumu bez vlivu ze strany EU se zachováním jinak stejných podmínek je problémem náročnost a obtížná proveditelnost. Z výše uvedených důvodů se proto může jevit vhodným postupem pro transparentní prokázání kauzality komparace vývoje v jednotlivých státech v čase představený Štěpánkou Zemanovou.³³

Jak již bylo zmíněno, europeizace má souvislost s pojmem globalizace, kdy není možné vždy jednoznačně určit, zda je dosažená politická změna výsledkem europeizace, globalizace, případně kombinací obou procesů. Globalizace představuje historický proces zejména v ekonomické oblasti, který je symbolem technologického pokroku. Prostřednictvím obchodu, finančních toků, případně pohybu pracovníků a technologických znalostí napříč hranicemi států po celém světě.³⁴ Jak vyplývá již z názvu tohoto pojmu, globalizace má globální, tedy celosvětový dopad do všech oblastí života současných společností světa, naproti tomu europeizace je úzkou výsečí se spíše lokálními dopady. Přesto má ale EU jako specifická organizace výrazné postavení na mezinárodním poli. Soudobá podoba globalizace je typická rychlejším a rozsáhlejším šířením technologií, její pozitivní i negativní dopady mají vliv na všechny státy světa.³⁵

³² BRUSENBAUCH MEISLOVÁ: *Evropeizace české zahraniční rozvojové spolupráce*, s. 27.

³³ Tamtéž, s. 27-29.

³⁴ IMF Staff. *Globalization: Threat or Opportunity?* [online]. imf.org, 12. dubna 2000, aktualizováno k lednu 2002 [cit. 13. října 2023]. Dostupné z: <https://www.imf.org/external/np/exr/ib/2000/041200to.htm>.

³⁵ MACHALOVÁ, Tatiana, VEČEŘA, Miloš. *Evropeizace práva v právně teoretickém kontextu: výklad základních pojmů* [online databáze]. Brno: Masarykova univerzita, 2010, s. 55-56 [cit. 18. října 2023]. Dostupné z: databáze munispace.muni.cz.

Na základě výše uvedených skutečností je nutné konstatovat, že v případě europeizace se jedná o nedokonalou či neúplnou teorii. Z toho důvodu se jeví vhodnější europeizaci označit za teoretický koncept, jehož optikou je možné zkoumat změny a procesy probíhající v prostoru Evropské unie.

1.3 Dílčí závěr

Tato práce bude sledovat linku druhé generace výzkumu a bude analyzovat europeizační vlivy jak v rovině top-down, tak i bottom-up přístupu. V rámci bezprostředně navazující kapitoly bude uplatněn zejména pohled „zdola nahoru“, kdy bude představen vývoj měnové unie. Autorka práce se nejvíce ztotožňuje s pojetím europeizace podle Johana P. Olsena jako představitele druhé generace výzkumu s důrazem na obousměrnost konceptu, který vymezuje pět rovin europeizace. Jeho pojetí konceptu europeizace lze vhodně aplikovat jak na vývoj měnové integrace, tak na vztah ČR k EU.

Na základě výše uvedených poznatků je možné uvést pro potřeby této práce vlastní definici europeizace. *Europeizace je vzájemný a obousměrný vztah unijní a národní úrovně. První směr se projevuje nejprve přenesením výlučných pravomocí státu na unijní úroveň, na základě čehož dochází k budování nové institucionální struktury EU pro společný výkon takto nabitých kompetencí. Druhý směr má podobu pronikání společných hodnot definovaných unijním právem do národního politického systému. Takto vzniká europeizovaný prostor, ve kterém jsou všechny členské státy rovnoměrně zastoupeny a je jim umožněno rovným způsobem prosazovat své zájmy ve společných orgánech, čímž dochází k pronikání národní úrovně zpět na nadnárodní, která následně přijímá společná rozhodnutí platná pro všechny její členy.*

Na příkladu ČR a jejím vztahu k EU je možné dokázat, že europeizace má mnoho rovin, které se vzájemně ovlivňují. Byť se ČR zavázala vstupem do EU přijmout euro jako společnou měnu, dosud k tomuto kroku nedošlo, ačkoliv podle výše uvedených definic europeizace k tomu dojít mělo. Není vyloučeno, že ČR v blízké budoucnosti začne o přijetí eura usilovat, avšak na jejím spíše odmítavém postoji se jistě zrcadlí i historické zkušenosti, osobní přístup občanů a politická situace.

2 Teorie měnové integrace

„Měnová unie, dohoda mezi dvěma nebo více státy vytvářejícími prostor s jednotnou měnou. Měnová unie zahrnuje neodvolatelnou fixaci směnných kurzů národních měn, které existovaly před vytvořením měnové unie.“³⁶

Evropská unie bývá označována za ekonomickou³⁷ a politickou unii.³⁸ Zda je či není EU již i politickou unií je předmětem diskuzí. Záleží na tom, co je pod tímto pojmem chápáno, až poté lze hodnotit, zda požadovaného bylo již dosaženo.³⁹ Jisté je, že hloubkou integrace Evropská unie dávno překonala běžné mezinárodní organizace, avšak přenos suverénních pravomocí ze členských států na unijní úroveň zatím není takový, aby umožnil vzniknout jednomu evropskému federálnímu či spolkovému státu.⁴⁰ Je možné položit si otázku, zda by se hranice politické unie neměly shodovat s hranicemi měnové unie, kde mají všechny členské státy zavedenou jednotnou měnu. Dosažení politické unie tedy předchází vytvoření měnové unie, případně ji provází. Podle SEU: „Unie vytváří hospodářskou a měnovou unii, jejíž měnou je euro.“⁴¹ Z tohoto ustanovení vyplývá, že všechny členské státy jsou i členy HMU bez ohledu na to, zda euro přijaly či nikoliv. Vstupem členského státu do EU se tento stát zavazuje k přijetí společné měny, ledaže by se na něj vztahovala smluvně sjednaná výjimka, tzv. opt-out.⁴²

Tato kapitola se pokusí zachytit důležité historické okamžiky, které vedly k dosažení současné evropské integrace v podobě měnové unie a vzniku eurozóny. Vzhledem k tomu, že právo stanovit si měnu a měnovou soustavu je projevem státní suverenity, je pozoruhodné sledovat vývoj, který provázal přenesení této výlučné pravomoci na EU.⁴³ V rámci této kapitoly budou také zachyceny europeizační vlivy, které vedly k posunu integrace právě tímto směrem. Pozornost bude věnována vývoji měnové integrace od jejích počátků v období tzv. studené války až po vybudování samotné eurozóny. Krátký historický exkurs je důležitý pro správné pochopení procesů odehrávajících se dnes na unijní úrovni.

³⁶ PUETTER, Uwe. *Monetary union* [online]. britannica.com, [cit. 20. října 2023]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/money/monetary-union>.

³⁷ Případně hospodářskou.

³⁸ Blíže Evropská komise. *Evropská unie: Co je a co dělá* [online]. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2022 [cit. 17. října 2023]. Dostupné z: <https://op.europa.eu/webpub/com/eu-what-it-is/cs/#chapter0>.

³⁹ BŘICHÁČEK, Tomáš. *Když se řekne politická unie...* [online]. cdk.cz, [cit. 16. října 2023]. Dostupné z: <https://www.cdk.cz/kdyz-se-rekne-politicka-unie>.

⁴⁰ TOMÁŠEK, Michal a kol. *Právo Evropské unie*. 3. vydání. Praha: Leges, 2021, s. 117.

⁴¹ SEU, konsolidované znění, Článek 3 odst. 4.

⁴² Pojem opt-out představuje trvalou výjimku z povinnosti přijmout euro jako národní měnu i po splnění podmínek vstupu do eurozóny. Tuto výjimku má nyní pouze Dánsko, dříve jí disponovala i Velká Británie. Nové členské země získávají dočasnou výjimku jen do doby, než budou plnit podmínky pro vstup do eurozóny.

Blíže: MF. *Trvalá výjimka (opt-out)* [online]. zavedenieura.cz, [cit. 1. listopadu 2023]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/vykladovy-slovnicek/t-2348#trvala-vyjimka-opt-out>.

⁴³ BÁRKOVÁ, Dana. *Euro – jednotná měna pro nejednotnou Evropu*. Ostrava: Key Publishing, 2014, s. 13.

2.1 Vývojové stupně integrace

Počátky integrace evropských států sahají velmi hluboko do historie a jsou výsledkem mnoha světových událostí. V evropských dějinách můžeme pozorovat mnoho pokusů o sjednocení, zejména násilných vojenských, ale našli bychom i ty mírové. Avšak intenzivnější snahy o spolupráci těsně předcházející dnešní podobě EU zaznamenáváme od konce druhé světové války, v období tzv. studené války. Do té doby bylo představeno mnoho vizí sjednocené Evropy, žádná však nebyla realizována. V tomto období ale byla potřeba udržet mír v Evropě tak velká, že se válkami vyčerpané státy pokoušely integraci zahájit. V počátcích byl kladen důraz zejména na spolupráci ekonomickou, která byla společensky průchodnější oproti politické či bezpečnostní. Bylo však potřeba vypořádat se s jistými překážkami, především urovnat vztahy mezi Německem a Francií.⁴⁴

S vidinou nastolení trvalého míru usilovali o integraci zejména Robert Schuman, Jean Monet a Konrad Adenauer; s cílem chránit zájmy malých států na uvedeném pak spolupracoval Paul-Henri Spaak. Jejich plán politické spolupráce byl odmítnut, proto se Schuman uchýlil k myšlence mezistátní koordinace v rámci jednotlivých ekonomických odvětví, načež byla v Paříži roku 1951 uzavřena Smlouva o založení Evropského společenství uhlí a oceli. V rámci ESUO bylo vyvažováno mezi nadnárodním a mezivládním principem. Pařížská smlouva a rozhodnutí přijímaná Vysokým úřadem⁴⁵ představovala první závazné a prostřednictvím Soudního dvora ESUO vynutitelné unijní právo. Potřeba rozšíření ekonomické integrace vedla v roce 1957 k uzavření dalších dvou smluv, a to o vzniku Evropského hospodářského společenství a o vzniku Evropského společenství pro atomovou energii. Smlouvou o EHS měl být po zřízení celní unie a zóny volného obchodu vytvořen společný trh založený na čtyřech svobodách.⁴⁶ Těmito smlouvami byl položen základ pro vznik dnešní podoby Evropské unie.⁴⁷

Termín měnová unie představuje určitý stupeň v hierarchii ekonomické integrace. Teorie popisuje pět těchto fází, které jsou dosahovány postupně a navazují na sebe. Zakládající státy smluvně odstraňují překážky bránící obchodu a přenáší určitou část svých výlučných pravomocí na integrační uskupení, kterým může být: zóna/oblast volného obchodu, celní unie, společný (vnitřní) trh, hospodářská a měnová unie⁴⁸ a politická unie; seřazené podle míry

⁴⁴ TOMÁŠEK: *Právo Evropské unie*, s. 32-34.

⁴⁵ Společný orgán ESUO.

⁴⁶ Jedná se o volný pohyb zboží, služeb, osob a kapitálu.

⁴⁷ TOMÁŠEK: *Právo Evropské unie*, s. 34-36.

⁴⁸ Mohou být uváděny jako dva samostatné stupně.

ekonomické integrace. Členské státy mohou být k těmto formám integrace vedeny jak ekonomickými, tak politickými důvody.⁴⁹

Zóna volného obchodu jako nejsnazší stupeň ekonomické integrace představuje postupné odstraňování překážek a jiných kvantitativních omezení bránících společnému obchodu mezi dvěma a více státy. Tyto členské státy však mají zachovanou plnou pravomoc v oblasti obchodu se třetími zeměmi stojícími mimo sjednanou zónu volného obchodu. Příkladem může být Středoevropská zóna volného obchodu nebo Severoamerická zóna volného obchodu.⁵⁰

Následujícím stupněm je *celní unie*, která nejen že odstraňuje cla mezi členskými státy, ale vyznačuje se i společnou obchodní politikou s jednotným celním sazebníkem pro zboží dovezené ze států mimo její oblast. Příkladem může být celní unie mezi ČR a SR, která byla ukončena v roce 2004.⁵¹

Společný trh jako další stupeň je typický uvolněním pohybu výrobních faktorů, avšak tento pohyb není úplně liberalizovaný a mezi státy zůstávají ještě určité bariéry.⁵² Dosažení *vnitřního trhu EU* je pak charakterizováno úplnou liberalizací a odstraněním fyzických, technických a daňových bariér bránících volnému pohybu zboží, služeb, osob a kapitálu.⁵³

V *hospodářské a měnové unii* jako předposledním stupni ekonomické integrace dochází k úzké koordinaci hospodářských politik členských států a tyto státy se vzdávají svých dosavadních měn. Ty nahrazují přijetím společné měny, kterou je v případě EU euro zavedené na základě Maastrichtské smlouvy. Mezi hlavní instituce hospodářské a měnové unie patří Evropská centrální banka a Evropský systém centrálních bank.⁵⁴

Úplnou integraci představuje *politická unie*, která k předchozím stupňům přidává řídicí politické instituce odpovědné za její fungování. Podle zvoleného typu uspořádání pak hovoříme buď o federativní nebo konfederativní podobě unie. Ekonomická integrace může být ještě členěna na mezistátní či nadstátní, případně na regionálního či globálního charakteru.⁵⁵

⁴⁹ LACINA, Lubor. Stadia ekonomické integrace. In: KÖNIG, Petr a kol. *Učebnice evropské integrace*. Brno: Nakladatelství Barrister & Principal, 2007, s. 91-92.

⁵⁰ Tamtéž, s. 92-98.

⁵¹ ŠTURMA, Pavel. Celní unie. In: HENDRYCH, Dušan a kol. *Právníkový slovník* [online databáze]. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009, aktualizováno k 22. říjnu 2023 [cit. 22. října 2023]. Dostupné z: [databáze beck-online.cz](https://beck-online.cz).

⁵² Např. státní hranice, normy, předpisy.

⁵³ ENCYKLOPEDIE UNIE. *E-F – Ekonomická integrace* [online]. euroskep.cz, [cit. 13. října 2023]. Dostupné z: <https://euroskep.cz/evropska-unie/encyklopedie-eu/eu-od-a-do-z/e-f/>.

⁵⁴ Evropská centrální (ústřední) banka. In: HENDRYCH, Dušan a kol. *Právníkový slovník* [online databáze]. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009, aktualizováno k 22. říjnu 2023 [cit. 22. října 2023]. Dostupné z: [databáze beck-online.cz](https://beck-online.cz).

⁵⁵ ENCYKLOPEDIE UNIE. *E-F – Ekonomická integrace* [online]. euroskep.cz, [cit. 13. října 2023]. Dostupné z: <https://euroskep.cz/evropska-unie/encyklopedie-eu/eu-od-a-do-z/e-f/>.

2.2 Historie evropské měnové unie

Zhruba čtyřicetiletý vývoj měnové integrace směřující k dosažení měnové unie dělí teorie do čtyř základních období. Prvním bylo období let 1958-1970, kdy mezi státy Evropského společenství fungovala mezivládní spolupráce na základě tzv. brettonwoodského systému. Další období mezi lety 1971-1990 představovalo pokusy o užší spolupráci a vznikaly v něm mnohé návrhy budoucí měnové spolupráce a zavedení společné měny. Za třetí období lze označit roky 1990-1998, kdy byl představen projekt HMU, který byl rychle realizován. Závěrečná fáze započala roku 1999, kdy vznikla eurozóna, byla zakončena měnová integrace a toto období trvá dodnes.⁵⁶

Před zahájením užší spolupráce evropských států v měnové oblasti platila globální pravidla nového mezinárodního měnového systému, která byla dohodnuta v roce 1944 na brettonwoodské konferenci. Ta stanovila fixní měnové kurzy, kdy byly mezinárodní měny vázány na USD krytý zlatem.⁵⁷ Tím se ze Spojených států amerických stala světová měnová mocnost. Výsledkem konference bylo také zřízení Mezinárodního měnového fondu, který registroval úředně stanovené ceny měn ve zlatě a Mezinárodní banky pro obnovu a rozvoj.⁵⁸ Byly dohodnuty pevné, avšak přizpůsobitelné kurzy, které spočívaly v dominantním postavení amerického dolaru. Členské měny byly na USD navázány pevným kurzem při udržování flukтуаčního pásma $\pm 1\%$ od stanovené parity vůči USD. Zajímavé je, že se evropské země účastníci se brettonwoodského systému dohodly udržovat flukтуаční pásmo $\pm 0,75\%$ vůči USD, s cílem zmenšit vzájemné výkyvy, a to ze 4% na 3% flukтуаčního pásma.⁵⁹

Za počátek měnově-politické spolupráce je označováno uzavření římské Smlouvy o založení EHS v roce 1957. Avšak vzhledem k tehdejší existenci brettonwoodského systému nebylo zatím uvažováno o založení HMU a jednotné měny.⁶⁰ Hospodářská politika byla výlučnou pravomocí členských států, proto mohl být v rámci EHS stanoven pouze obecný cíl v podobě podpory rozvoje, stability a hospodářského růstu jako společného zájmu. Přenos pravomocí členských států ale proběhl v oblasti celní politiky, např. stanovením dovozních

⁵⁶ LACINA, Lubor a kol. *Měnová integrace: náklady a přínosy členství v měnové unii*. Praha: C.H. Beck, 2007, s. 191-192.

⁵⁷ Ten jediný byl směnitelný za zlato s paritou 35 dolarů za jednu trojskou unci.

⁵⁸ MARSH, David. *Euro: boj o osud nové globální měny*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2012, s. 51-52.

⁵⁹ DĚDEK, Oldřich. *Historie evropské měnové integrace: od národních měn k euru*. Praha: C.H. Beck, 2008, s. 9-11.

⁶⁰ Nutno podotknout, že v rámci Akčního výboru pro Spojené státy evropské, který založil Jean Monet, bylo uvažováno o zavedení hospodářské a měnové unie již v 50. letech minulého století.

a vývozních kvót, antidumpingových opatření a dalších. Smlouvou o EHS byla zakotvena pouze koordinace hospodářské a měnové politiky.⁶¹

Do 60. let 20. století státům EHS vyhovovala pravidla brettonwoodského systému, která korespondovala se stupněm tehdejší ekonomické integrace. Avšak budování celní unie, které bylo dosaženo roku 1968, a navýšení objemu obchodu zboží si žádalo stabilní měnové vztahy. Posun v integraci nutil členy EHS uvažovat o těsnější spolupráci v měnové oblasti.⁶² V průběhu 60. let tak bylo předloženo mnoho iniciativ na podporu měnové spolupráce. Jednalo se o Marjolinův plán, Barreho memorandum a Schillerův plán. *Marjolinův plán* předložený roku 1962 spočíval v požadavku na vytvoření rezervního fondu, centrální banky a společné měny. Úspěšnější bylo *Barreho memorandum* představené na summitu v Haagu v prosinci 1969. Lze ho označit za první krok k vytvoření HMU, protože upozornilo na možnost propojení integrace v rámci HMU s plánovaným severním rozšířením Evropského společenství. Jeho alternativu představoval *Schillerův plán*, který byl zaměřen na finální fázi přechodu od národních měn k jednotné měně.⁶³

Při jednáních o budování HMU docházelo ke střetu dvou přístupů – monetaristického a ekonomistického. Každý z nich navrhoval jiný způsob přijetí společné měny a posloupnost kroků jejího zavádění. Monetaristé⁶⁴ usilovali o rychlé zavedení společné měny s pozitivním vlivem na konvergenci ekonomik účastnických států. Ekonomisté⁶⁵ naopak požadovali nejprve koordinaci hospodářských politik států a až jako poslední krok přijetí jednotné měny. Aby mohl být budoucí návrh HMU přijat, musel respektovat požadavky obou skupin.⁶⁶

Převratným krokem v budování HMU bylo předložení expertní zprávy roku 1970 o scénáři přechodu EHS k měnové unii. Zprávu vypracovala skupina odborníků vedená Pierrem Wernerem, odtud pojmenování Wernerova zpráva. Předpokládala vznik nadnárodního orgánu – Evropské centrální banky – a tři etapy budování HMU po dobu deseti let s dokončením v roce 1980.⁶⁷ Podle této zprávy mělo dojít k přenosu některých pravomocí států na nadnárodní úroveň a vzniku centrální měnové instituce. Pouze tak by podle Wernerovy zprávy mohla fungovat jednotná měnová politika a rozpočtová politika. Problém představovalo zafixování směnných

⁶¹ ZEMÁNEK, Jiří. Hospodářská a měnová unie. *Evropské právo* [online databáze], 1998, č. 5 [cit. 17. října 2023]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.

⁶² BÁRKOVÁ: *Euro – jednotná měna pro nejednotnou Evropu*, s. 18.

⁶³ FIALA, Petr a kol. *Evropská unie*. 3. vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2018, s. 660-662.

⁶⁴ Zejm. Francie, Belgie, Lucembursko.

⁶⁵ Zejm. Německo a Nizozemsko.

⁶⁶ FIALA: *Evropská unie*, s. 662-663.

⁶⁷ BÁRKOVÁ: *Euro – jednotná měna pro nejednotnou Evropu*, s. 19.

kurzů jednotlivých měn.⁶⁸ V první fázi budování HMU v letech 1971-1973 probíhala nejprve koordinace měnových a fiskálních politik, která byla nutná pro následné zafixování směnných kurzů. Basilejskou dohodou byl zaveden tzv. měnový had a v roce 1973 byl založen Evropský fond měnové spolupráce. K uskutečnění druhé fáze podle Wernerovy zprávy však nikdy nedošlo.⁶⁹

Brettonwoodský systém nesporně pomohl při obnově mezinárodního obchodu a zajistil hospodářskou stabilitu v poválečném období. Nebyl však dlouhodobě udržitelný, nedokázal se vyrovnat s nárůstem obchodního deficitu Spojených států amerických a nedokázal udržet pevné směnné kurzy. V roce 1971 americký prezident Richard Nixon rozvázal americký dolar a zlatý standard, což způsobilo přechod na volné plovoucí směnné kurzy a konec uvedeného systému. Po jeho rozpadu byla uzavřena v prosinci roku 1971 tzv. Washingtonská dohoda, která řešila přechod zpět k plovoucím kurzům. Na ni navazovala již zmíněná Basilejská dohoda, která upravovala systém tzv. hada v tunelu.⁷⁰ Tento systém fungoval tak, že: „(...) evropské měny navázané na sebe představovaly hada (maximální rozpětí 2,25 %), tunel potom rozpětí vůči dolaru (4,5 %), ve kterém se pohybovaly.“⁷¹ Zajímavostí je potom udržování fluktuálního rozpětí 1,5 % zeměmi Beneluxu.⁷²

Snahy o přijetí jednotné evropské měny se setkaly v 70. letech s neúspěchem, a to nejen kvůli ropnému šoku způsobenému na světových trzích a rozpadu brettonwoodského systému. Byly za tím i členské státy, které se nechtěly vzdát svých rozpočtových pravomocí ve prospěch centrálního měnového orgánu.⁷³ Libra, lira i frank jakožto národní měny musely vystoupit z mechanismu hada a USD se potýkal s devalvací. Proto v roce 1973 členské státy Evropského společenství dolarový tunel opustily, systém hada ale zůstal zachován. A i přes to všechno bylo přistoupeno ke koordinaci měnových a kurzových vztahů a pokusy o dosažení další fáze HMU tak pokračovaly.⁷⁴

Nestabilita směnných kurzů musela být překonána, aby se Evropské společenství mohlo posunout blíže k vytvoření HMU. V mechanismu hada zůstala silná německá marka a na ni napojené měny zemí Beneluxu a Dánska. Měny zbylých velkých ekonomik⁷⁵ plovaly a bojovaly s vysokou inflací. Státy účastny systému hada požadovaly návrat států stojících

⁶⁸ TOMÁŠEK: *Právo Evropské unie*, s. 38-39.

⁶⁹ BÁRKOVÁ: *Euro – jednotná měna pro nejednotnou Evropu*, s. 19.

⁷⁰ FIALA: *Evropská unie*, s. 664-665.

⁷¹ LACINA: *Měnová integrace: náklady a přínosy členství v měnové unii*, s. 197.

⁷² DĚDEK: *Historie evropské měnové integrace: od národních měn k euru*, s. 34.

⁷³ TOMÁŠEK: *Právo Evropské unie*, s. 40.

⁷⁴ FIALA: *Evropská unie*, s. 665-666.

⁷⁵ Francie, Itálie, Velká Británie.

mimo a jejich respekt k pravidlům společné kurzové politiky. Vně stojící státy ale požadovaly před svým návratem zásadní revizi systému. Kvůli těmto skutečnostem bylo zahájeno období vyjednávání, které hledalo kompromis přijatelný oběma stranami.⁷⁶

Stanovisko k revizi systému hada předložila Francie v podobě tzv. Fourcadeova plánu⁷⁷ v září 1974. Jednalo se o kritiku intervenčního mechanismu systému hada, který podle Francie způsoboval faktickou nerovnost mezi účastnickými státy. Tento plán navrhoval nově zavést tzv. evropskou účetní jednotku jako umělou košovou jednotku, předchůdce ECU.⁷⁸ Dalším návrhem byl tzv. Duisenbergův plán⁷⁹ předložený v červenci 1976. Tento plán spočíval podle jeho autora v efektivnější koordinaci hospodářských politik členských států pomocí tzv. cílových zón. Tyto zóny měly být podobné flukтуаčnímu pásmu, avšak opuštění měnového kurzu z cílové zóny neznamenal spuštění devizových intervencí a jiných invazivních postupů, nýbrž signál pro zahájení debaty o vhodné korekci hospodářských politik států.⁸⁰

Ze zasedání Evropské rady v Kodani v dubnu 1978 vyplynul požadavek na zajištění měnové stability v Evropě. Brémskou rezolucí bylo schváleno schéma Evropského měnového systému, který byl vytvořen v Bruselu v prosinci 1978. EMS představoval dohodu centrálních bank uzavřenou roku 1979 na základě Brémské rezoluce a až do přijetí jednotné měny euro fungoval jako základ pro měnové vztahy mezi členskými státy. Jeho součástmi byly Mechanismus směnných kurzů a Evropská měnová jednotka. V rámci ERM mohly měny navzájem kolísat pouze v určitém pásmu a národní banky měly povinnost provádět operace na devizových trzích v případě hrozícího překročení tohoto pásma. ECU představovala zúčtovací jednotku, tzv. měnový koš, nepředstavovala však měnu v právním slova smyslu.⁸¹

Po předchozích plánech, které byly odmítnuty nebo selhaly, lze EMS označit za úspěšný kompromisní projekt, jenž se stal předstupněm měnové unie. Podařilo se mu výrazně zmenšit výkyvy směnných kurzů, ačkoliv jim úplně nedokázal zabránit, a přispěl i k politické stabilizaci Evropského společenství. Přestože v roce 1990 došlo ke sjednocení Německa⁸² a v roce 1992

⁷⁶ DĚDEK: *Historie evropské měnové integrace: od národních měn k euru*, s. 46.

⁷⁷ Zpracován francouzským ministrem financí, kterým byl Jean-Pierre Fourcade.

⁷⁸ Evropská měnová jednotka.

⁷⁹ Předložen holandským ministrem financí, kterým byl Wim Duisenberg, později první prezident ECB.

⁸⁰ DĚDEK: *Historie evropské měnové integrace: od národních měn k euru*, s. 47-51.

⁸¹ TOMÁŠEK: *Právo Evropské unie*, s. 40.

⁸² Sjednocením se Německo sice stalo ekonomicky nejsilnější a velmi vlivnou zemí Evropy, to ale znamenalo potřebu udržet marku silnou pro stabilitu celého EMS. Musely být překonány ekonomické rozdíly mezi různě vyspělým západním a východním Německem a devalvace východoněmecké marky vyvolala potřebu koordinace měnových politik států. Blíže: MUSIL, Petr. *Čtvrtstoletí sjednoceného Německa: rozdíly přetrvávají* [online]. ekonomickydenik.cz, 4. října 2015 [cit. 5. listopadu 2023]. Dostupné z: <https://ekonomickydenik.cz/ctvrtstoletí-sjednoceneho-nemecka-rozdily-pretrvavaji/>.

proběhla měnová krize a po celou dobu ho provázely vstupy a výstupy některých měn, byl EMS přínosný v tom ohledu, že představoval pro členské státy přípravu na vstup do EMU.⁸³

Druhá polovina 80. let 20. století se proto nesla v duchu nových pokusů o prohloubení spolupráce, na čemž měl významnou zásluhu mj. Jacques Delors, předseda nové Evropské komise, který znovu nastartoval proces integrace. Cílem této Komise bylo dokončení jednotného vnitřního trhu prostřednictvím přijetí JEA – první revize primárního práva – který zakotvil také úmysl vytvořit HMU. Současnému vytvoření společného trhu a měnové unie bránila zejm. Velká Británie, která nesouhlasila s tak velkým přenosem státní suverenity na Evropské společenství, a přetrvávající boj monetaristů a ekonomistů.⁸⁴

Francie a Itálie proto v roce 1988 nadále kritizovaly EMS a měnovou politiku Německa, zároveň marku označily za nadhodnocenou.⁸⁵ Německo na to však reagovalo poměrně nečekaným způsobem, kdy obrátilo svůj dlouholetý postoj a přistoupilo na myšlenku možné institucionální reformy vedoucí k vytvoření měnové unie. Od tohoto okamžiku bylo přístupné opustit konvergenční proces a riskovat ohrožení postavení marky jako světové měny. A přestože Německo hospodářsky rostlo, pokud chtělo setrvat v Evropském společenství ve svém silném postavení a konkurovat společně s ostatními členskými státy USD, muselo učinit uvedené ústupky. Strategicky chtělo přistoupit na zavedení společné měny, přestože byla marka v silném postavení, avšak do společné měnové politiky si chtělo prosadit vlastní požadavky – princip cenové stability, nezávislý měnový orgán a plně liberalizované kapitálové toky. Francie a Itálie souhlasily s podmínkami s vidinou potlačení evropského měnového hegemonu a získání vlivu na měnové politice Evropského společenství. Malé státy vytvořením EMU mohly také jedinečně získat, a to konkrétně podíl na vlivu, který na německé měnové politice do té doby neměly. Pro nové členy mohla měnová unie znamenat další zdroje financování politik soudržnosti. Proti se stavěla pouze Velká Británie, ta však neměla šanci rozhodnutí ostatních států zvrátit.⁸⁶

V červnu 1988 byl proto ustanoven tzv. Delorsův výbor,⁸⁷ který byl tvořen guvernéry centrálních bank zemí EHS a dalšími experty. Ve vedení stanul tehdejší prezident Evropské komise Jacques Delors. Výsledkem jeho činnosti byla tzv. Delorsova zpráva, celým názvem Hospodářská a měnová unie v Evropském společenství, vydaná v dubnu 1989, která navrhovala

⁸³ FIALA: *Evropská unie*, s. 673-676.

⁸⁴ LACINA: *Měnová integrace: náklady a přínosy členství v měnové unii*, s. 208-209.

⁸⁵ Jedná se o memoranda pro Radu ministrů financí vypracovaná francouzským ministrem financí Edouardem Balladurem a italským ministrem financí Guilianem Amatem.

⁸⁶ DĚDEK: *Historie evropské měnové integrace: od národních měn k euru*, s. 140-142.

⁸⁷ Tzv. Výbor pro studium hospodářské a měnové unie.

dosažení HMU ve třech etapách.⁸⁸ Tato zpráva bývá porovnávána s Wernerovou zprávou, jelikož obě vytvoření měnové unie spojovaly s dosažením hospodářské unie. Delorsova zpráva se však měla poučit z chyb zažitých v EMS. A zatímco Wernerova zpráva usilovala o centralizaci fiskálních pravomocí, navýšení společného rozpočtu a vytvoření centra pro hospodářskou politiku, Delorsova zpráva požadovala pouze koordinaci hospodářských politik členských států prostřednictvím dříve zavedené Rady ministrů financí.⁸⁹

2.3 Vznik eurozóny

Již v roce 1964 byl vytvořen Výbor guvernérů centrálních bank členských států Evropského společenství, který měl při budování HMU významnou úlohu. Radou byl tento orgán pověřen ke koordinaci měnových politik jednotlivých států s cílem dosáhnout cenové stability. První etapa budování HMU byla tedy zahájena 1. července 1990 tím, že došlo ke zrušení omezení pohybu kapitálu mezi členskými státy. Pro realizaci dalších fází bylo nutné změnit zakládající smlouvy. Revizí smluv měla být zajištěna potřebná institucionální struktura, z toho důvodu proběhla v roce 1991 konference o HMU a konference o politické unii. Výsledkem všech jednání bylo přijetí tzv. Maastrichtské smlouvy (Smlouva o Evropské unii), která reviduje primární právo EU a je účinná od 1. listopadu 1993.⁹⁰

Maastrichtská smlouva mezi cíle a úkoly EU řadí mj. podporu hospodářského pokroku, udržitelný a neinflační růst, vysoký stupeň hospodářské konvergence. Toho všeho má dosáhnout prostřednictvím vytvoření společného trhu a HMU se zavedením jednotné měny a prováděním společných politik.⁹¹ Budování HMU mělo být podle této smlouvy založeno na úzké koordinaci hospodářských politik členských států a na vnitřním trhu EU v souladu se zásadami tržního hospodářství s volnou hospodářskou soutěží. Maastrichtská smlouva zakotvila i neodvolatelné stanovení směnných kurzů s cílem zavést jednotnou měnu a jednotnou měnovou politiku.⁹² Dále díky této smlouvě mohla být tedy vytvořena potřebná institucionální struktura, která spočívala v ustanovení Evropského systému centrálních bank, Evropské centrální banky a Evropské investiční banky, včetně vymezení způsobu jejich zřízení a jejich pravomocí.⁹³

⁸⁸ *Delorsův výbor (1988–1989)* [online]. ecb.europa.eu, [cit. 28 října 2023]. Dostupné z: https://www.ecb.europa.eu/ecb/access_to_documents/archives/delors/html/index.cs.html.

⁸⁹ DĚDEK: *Historie evropské měnové integrace: od národních měn k euru*, s. 143-144.

⁹⁰ *Hospodářská a měnová unie* [online]. ecb.europa.eu, [cit. 28 října 2023]. Dostupné z: <https://www.ecb.europa.eu/ecb/history/emu/html/index.cs.html>.

⁹¹ SEU, Hlava I Článek B a Hlava II Článek 2; dále rozvedeno v Hlavě VI.

⁹² SEU, Hlava II Článek 3a.

⁹³ SEU, Článek 4a a Článek 4b.

V rámci Hlavy VI. Maastrichtské smlouvy nazvané Hospodářská a měnová politika byla nejprve v Kapitole 1 vymezena ustanovení týkající se hospodářské politiky, která je sice vždy v rukou členských států, ty ji ale musí považovat za věc společného zájmu a snažit se o vzájemnou koordinaci. Kapitola 2 se týkala monetární politiky s vytyčením hlavních cílů, úkolů ECB, ESCB, vydávání společných mincí a bankovek, vymezení legislativních aktů, které jednotlivé orgány mohou vydávat a jejich závaznosti. Kapitola 3 vymezovala instituce v rámci měnové politiky, jejich složení, ustanovení a funkční období.⁹⁴

Dále bylo stanoveno datum zahájení druhé etapy HMU na 1. ledna 1994, kdy byl zřízen i Evropský měnový institut a ukončena činnost Výboru guvernérů. Úkolem EMI bylo koordinovat měnové politiky a posilovat spolupráci členských států v této oblasti a cílil na vznik Evropského systému centrálních bank. Zároveň prováděl další přípravné práce tak, aby mohla být následně zahájena třetí etapa HMU.⁹⁵

V prosinci 1995 bylo na zasedání Evropské rady v Madridu rozhodnuto o jménu společné měny EU, kterým se stalo *euro*. Současně bylo stanoveno zahájení třetí etapy HMU na den 1. ledna 1999 s vymezením posloupnosti procesu přijetí eura. EMI měl pracovat na vztazích mezi zeměmi eurozóny a zbylými členskými státy mimo ni.⁹⁶ V červnu 1997 bylo přijato usnesení Evropské rady o novém mechanismu směnných kurzů (ERM II), kdy euro stálo v centru tohoto nového mechanismu a byly navrženy eurobankovky pro zavedení do oběhu.⁹⁷

Eurozóna jako oblast států, které užívají společnou měnu euro, vznikla k 1. lednu 1999 neodvolatelným stanovením směnných kurzů měn jedenácti členských států a je výsledkem třetí etapy budování HMU.⁹⁸ Na tyto členské státy dopadají pravidla společné měnové politiky, naopak v oblasti hospodářské politiky jsou relativně suverénními, avšak Rada nad touto oblastí vykonává dohled a snaží se o vzájemnou koordinaci mezi těmito státy.⁹⁹

Vlády prvních jedenácti zúčastněných států se podílely na jmenování prezidenta, viceprezidenta a dalších členů Výkonné rady ECB. Došlo také k vytvoření tzv. Eurosystemu,¹⁰⁰

⁹⁴ SEU, Hlava VI.

⁹⁵ SEU, Hlava VI. Kapitola 4.

⁹⁶ Presidency conclusions. *Madrid European Council* [online]. Brussels: General Secretariat of the Council of the European Union, 1995. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/media/21179/madrid-european-council.pdf>.

⁹⁷ Presidency conclusions. *Amsterdam European Council* [online]. Brussels: General Secretariat of the Council of the European Union, 1997. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/media/21136/amsterdam-european-council.pdf>.

⁹⁸ *Hospodářská a měnová unie* [online]. ecb.europa.eu, [cit. 5. listopadu 2023]. Dostupné z: <https://www.ecb.europa.eu/ecb/history/emu/html/index.cs.html>.

⁹⁹ SFEU, konsolidované znění, Článek 119.

¹⁰⁰ Členy Eurosystemu jsou ECB a národní centrální banky zúčastněných členských států.

který udává směr jednotné měnové politiky eurozóny. Vytvořením těchto orgánů a zánikem EMI byly položeny základy nové institucionální struktury v rámci měnové politiky EU.¹⁰¹

Vývoj měnově-politické spolupráce v Evropě probíhal velmi dlouho, než došlo k přijetí společných kompromisů. Je na něm však možné dokázat silné europeizační vlivy, kdy vznik úspěšné spolupráce v jedné oblasti inspiroval zahájení a snahy o spolupráci v oblasti nové. Evropská unie je zvláštní entitou sui generis, která je ve světě jedinečná, a je specifickým mírovým projektem. I dnes je stále potřeba sledovat europeizační tlak, který z unijní úrovně směřuje k ČR, správně ho vyhodnotit, případně si vyjednat kompromisy. Nicméně nebránit se mu, abychom se jako stát mohli podílet na dalších formách evropské integrace.

2.4 Konvergenční kritéria

Přestože se některé státy EU neúčastní eurozóny, neznamená to, že se na ně nevztahují společná unijní pravidla. Tyto státy se vstupem do EU staly součástí HMU a musí usilovat o naplnění požadovaných kritérií pro vstup do eurozóny. Stejně tak musí dodržovat pravidla vzájemné koordinace hospodářských politik. Dosažený pokrok v otázce plnění závazků při uskutečňování HMU členskými státy EU stojícími mimo eurozónu je nejméně jednou za dva roky zhodnocen ve zprávě Komise a ECB, která je předkládána Evropské radě. Součástí zprávy je hodnocení slučitelnosti právních předpisů těchto států s unijním právem a hodnocení plnění tzv. konvergenčních kritérií.¹⁰² Těmi jsou:

- *„dosažení vysokého stupně cenové stability patrného z míry inflace, která se blíží míře inflace nejvýše tří členských států, jež dosáhly v oblasti cenové stability nejlepších výsledků,*
- *dlouhodobě udržitelný stav veřejných financí patrný ze stavu veřejných rozpočtů nevykazujících nadměrný schodek ve smyslu čl. 126 odst. 6,*
- *dodržování normálního flukтуаčního rozpětí stanoveného mechanismem směnných kurzů Evropského měnového systému po dobu alespoň dvou let, aniž by došlo k devalvaci vůči euru,*
- *stálost konvergence dosažené členským státem, na který se vztahuje výjimka, a jeho účasti v mechanismu směnných kurzů, která se odráží v úrovních dlouhodobých úrokových sazeb.“¹⁰³*

¹⁰¹ *Hospodářská a měnová unie* [online]. ecb.europa.eu, [cit. 5. listopadu 2023]. Dostupné z: <https://www.ecb.europa.eu/ecb/history/emu/html/index.cs.html>.

¹⁰² Shodně též maastrichtská kritéria.

¹⁰³ SFEU, konsolidované znění, Článek 140 odst. 1.

Následně po splnění požadovaných podmínek rozhoduje na návrh Komise a po konzultaci s Evropským parlamentem Rada o tom, zda danému státu bude umožněno vstoupit do eurozóny.¹⁰⁴ Zároveň je stanoven přepočítací koeficient pro nahrazení národní měny eurem a další potřebná opatření pro přijetí společné měny tímto členským státem.¹⁰⁵

Přestože by ale daná země plnila všechna tato kritéria a rozhodla se vstoupit do eurozóny, musí plnit ještě další podmínku, kterou je účast nejméně dva roky v ERM II. Tento systém nahradil původní ERM, který byl stanoven pro země platící eurem od roku 2002. Pro následně přistupující státy platí tedy systém ERM II, který stanovuje centrální paritu národních měn vůči euru s flukтуаčním pásmem $\pm 15\%$.¹⁰⁶

Maastrichtská kritéria a dočasná výjimka z nutnosti přijmout euro jsou vhodnými unijními instituty pro nově přicházející země. Tyto kandidátské země totiž často reálně nejsou schopny splnit současně veškeré požadavky pro vstup do EU i eurozóny. Vstup do EU ale může představovat významný cíl, který je třeba dosáhnout při jejich transformaci.¹⁰⁷ Pokud by takové státy musely současně přijmout euro jako společnou měnu bez ohledu na sladěnost jejich ekonomik s ekonomikami členských států, mohl by to být pro eurozónu velký zásah. V tomto ohledu se tedy jedná o kritéria, která plní svůj účel a chrání stávající členy eurozóny. Slabou stránkou tohoto nástroje je to, že dočasná výjimka pro přijetí eura nemá časově omezenou platnost. Tím, že se stát nebude dobrovolně účastnit mechanismu ERM II, aplikuje v podstatě trvalý opt-out, byť by konvergenční kritéria dávno splňoval.

¹⁰⁴ SFEU, konsolidované znění, Článek 140 odst. 2.

¹⁰⁵ SFEU, konsolidované znění, Článek 140 odst. 3.

¹⁰⁶ *Hospodářská a měnová unie* [online]. euroskep.cz, [cit. 1. listopadu 2023]. Dostupné z: <https://euroskep.cz/evropska-unie/vzdelavejte-se-o-evrope/hospodarska-a-menova-unie/>.

¹⁰⁷ Příkladem mohou být země bývalého komunistického bloku.

3 Dopady (ne)členství v eurozóně na členské státy EU

Společná měnová politika na počátcích evropského integračního procesu nebyla předmětem jednání, přesto dnes spadá do výlučných kompetencí EU. Vývoj této politiky byl velmi turbulentní, potýkal se s úspěchy i neúspěchy, je ale možné se z něj poučit při další spolupráci. Projekt HMU však lze označit za polovičatý, protože pouze koordinovaná mezivládní spolupráce v rámci hospodářské politiky může do budoucna ohrožovat stabilitu společné evropské měny.¹⁰⁸

Europeizační vlivy v oblasti hospodářské a měnové politiky můžeme pozorovat jak na členských státech eurozóny, tak i na členských státech EU stojících mimo ni. Specifickým projevem europeizace v této oblasti jsou potom případy přijetí společné měny i nečlenskými zeměmi EU. Může se jednat o užívání eura namísto národní měny na základě dohody s EU, kterou uzavřela Andorra, Monako, San Marino a Vatikán, nebo jako u Černé Hory a Kosova, kde registrujeme užívání eura jednostranně bez smluvního základu.¹⁰⁹

Poslední kapitola diplomové práce se bude zabývat projevy europeizace souvisejícími s eurozónou a jejími (ne)výhodami se zaměřením na ČR, která stojí mimo ni. Závěrečná část této kapitoly představí odpovědi na výzkumné otázky stanovené v úvodu práce.

3.1 Výhody a nevýhody společné měny

Co se týká problematiky přijetí společné měny v rámci eurozóny, je vhodné předně uvést, že eurozóna jistě není perfektní a bezchybnou měnovou unií, vždy dochází ke střetu pozitivních a negativních dopadů zavedení společné měny. Při řešení tohoto problému je potřeba si uvědomit, že uváděné skutečnosti není nutné vnímat striktně jako (ne)výhody, protože vždy záleží na okolnostech a dané situaci, ve které jsou posuzovány. To tedy znamená, že nevýhoda dnes se může stát výhodou v budoucnu a naopak.

Euro v dnešní době představuje dominantní světovou měnu, kterou platí cca 340 mil. obyvatel¹¹⁰ a je druhou nejpobulárnější rezervní měnou světa. Občanům EU usnadňuje pohyb v rámci eurozóny. S eurem odpadá neustálé porovnávání a přepočítávání cen mezi členskými státy a dochází k jednodušším, a především levnějším obchodním transakcím. Eurozóna má mnohem větší vliv na světové hospodářství, než by kdy měly jednotlivé členské státy. Provázanost států eurozóny se projevuje integrovanějšími a efektivnějšími finančními

¹⁰⁸ LACINA: *Měnová integrace: náklady a přínosy členství v měnové unii*, s. 191.

¹⁰⁹ *Používání eura* [online]. europa.eu, 5. října 2023 [cit. 1. listopadu 2023]. Dostupné z: https://europa.eu/youreurope/citizens/travel/carry/using-euro/index_cs.htm.

¹¹⁰ GAURET, Fanny, LLOYD, Naomi. *20 years on, has the euro cash currency been a success?* [online]. euronews.com, 12. ledna 2022 [cit. 1. listopadu 2023]. Dostupné z: <https://www.euronews.com/next/2022/01/12/20-years-on-has-the-euro-cash-currency-been-a-success>.

trhy, které vykazují cenovou stabilitu. Díky euru došlo k odstranění kolísavých směnných kurzů původních národních měn, které bránily obchodu a odrazovaly od zahraničních investic.¹¹¹

Mezi hlavní negativní dopady přijetí eura lze uvést ztrátu možnosti ovlivňovat obchodní a měnovou politiku prostřednictvím směnných kurzů a úrokových sazeb.¹¹² Tento aspekt je ale vyvažován větší mírou vlivu přímo ve struktuře ECB. Přijetí společné měny je velkým zásahem a ČNB by přestala hrát hlavní úlohu v rámci národní měnové politiky. Zájmy ČR by ale byly přesto reprezentovány prostřednictvím Rady guvernérů ECB. ČR by se tak mohla aktivně podílet na tvorbě společné měnové politiky na nadnárodní úrovni.¹¹³ Dále přechod na jinou měnu znamená nutné výdaje nejen pro stát, ale také pro podniky.¹¹⁴ Nicméně v dnešní době mnoho podniků již používá jako obchodní měnu euro a veškeré jejich řízení a provoz jsou tomu uzpůsobeny.¹¹⁵

Co se týče konkrétně české ekonomiky, ta je výrazně orientovaná na obchod v EU. Většina vývozu směřuje do sousedních států, nejvíce je ČR obchodně navázaná na Německo.¹¹⁶ Zavedení společné měny by tudíž pro podniky mělo být jediné výhodou, kdy by se snížily náklady na směnu, obchod by byl stabilnější, také by to mohlo způsobit příchod nových podnikatelů do ČR ze států eurozóny. Současně by také došlo k oživení české ekonomiky a přílivu zahraničních investic. Propojení a závislost české ekonomiky na německé je daný fakt. Veškeré změny odehrávající se v Německu mají dopad na českou ekonomiku, a to jak ty pozitivní, tak i ty negativní.¹¹⁷ Vzhledem k velikosti české ekonomiky v porovnání s eurozónou je nutné položit si otázku, zda je stále výhodné stát mimo ni a trvat na vlastní měnové politice. Ekonomika ČR není velká, rozhodně je ale obchodně provázána se silnými ekonomikami v EU. Z toho důvodu by bylo vhodné zvážit, zda by nebylo lepší stát se členem eurozóny, mít tak větší vliv na formování společné měnové politiky a účastnit se hlubší integrace v EU. Větší podíl na rozhodování v rámci EU a snaha být součástí pevného jádra EU by jistě České republice

¹¹¹ *Přínosy* [online]. european-union.europa.eu, [cit. 1. listopadu 2023]. Dostupné z: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/euro/benefits_cs.

¹¹² *Měnová unie - pro a proti* [online]. euroskop.cz, [cit. 1. listopadu 2023]. Dostupné z: <https://euroskop.cz/evropska-unie/menova-unie-pro-a-proti/>.

¹¹³ *Rada guvernérů* [online]. ecb.europa.eu, [cit. 5. listopadu 2023]. Dostupné z: <https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/decisions/govc/html/index.cs.html>.

¹¹⁴ *Měnová unie - pro a proti* [online]. euroskop.cz, [cit. 1. listopadu 2023]. Dostupné z: <https://euroskop.cz/evropska-unie/menova-unie-pro-a-proti/>.

¹¹⁵ PETŘÍČEK, Martin. *České firmy koruny nechtějí, mezi sebou si stále častěji platí eurem* [online]. idnes.cz, 11. března 2019 [cit. 5. listopadu 2023]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/firmy-cesko-euro-platba.A190310_194730_domaci_bur.

¹¹⁶ BÁČOVÁ, Petra. *Do EU vyvážíme stále více zboží* [online]. czso.cz, 23. května 2018 [cit. 2. listopadu 2023]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/do-eu-vyvazime-stale-vice-zbozi>.

¹¹⁷ LACINA, Jiří. *Německá ekonomika nefunguje a stahuje níž i Česko. Potřebuje nový model růstu* [online]. idnes.cz, 7. září 2023 [cit. 2. listopadu 2023]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ekonomika/zahranicni/nemecko-hospodarstvi-stagnace-ekonomove-cesko-dopady.A230831_081743_eko-zahranicni_jla.

přinesla větší prestiž. Její postavení mezi ostatními členskými státy by se tak mohlo zlepšit, jelikož v současnosti je ČR označována jako země s velmi pesimistickým postojem k EU¹¹⁸ a je spojována s některými kauzami, které na ČR nevrhají příznivé světlo.¹¹⁹

Euro je bezpochyby novou a stále poměrně mladou měnou, která si vytváří vlastní historii, bylo a bude zkoušené mnohými překážkami. Prozatím si ale se všemi dokázalo poradit a vyšlo z nich ještě silnější. Mnoho odpůrců přijetí eura argumentuje krizí, kterou si eurozóna prošla v letech 2009–2012. Jednalo se o krizi na světovém trhu, která se nutně přenesla i do Evropy. V této době byly jižní státy a Irsko zatíženy vysokým veřejným dluhem a rostla nedůvěra v možnost jeho splacení. Eurozóna byla rozdělena na zadlužené státy a na státy bohaté, které jim musely poskytnout úvěry, aby krizi zažehaly. Řecku byl v roce 2010 poskytnut první záchranný balíček, tzv. bailout, ve výši 110 miliard euro, který byl podmíněn zavedením úsporných opatření, množstvím strukturálních reforem a privatizací státního majetku. Následovaly ještě další záchranné balíčky, jednalo se však vždy o půjčku, nikoliv o dar. V obdobné situaci se nacházelo také Irsko, Španělsko a Portugalsko, příčiny problémů však byly odlišné. Nicméně s odstupem času je možné hodnotit tuto krizi jako neúspěšné období pouze některých členských států s tím, že postavení eura nebylo nikterak oslabeno a díky členství v eurozóně se zmiňované státy z krize rychleji a snadněji zotavily.¹²⁰

V důsledku této krize si však EU uvědomila, že bude potřeba změnit strukturu v rámci společné měnové politiky a zavést nové ochranné mechanismy, aby se taková situace už nemohla opakovat. Bylo nutné posunout se opět dál v integraci a byla stanovena krátkodobá, střednědobá a dlouhodobá opatření v rámci tzv. Blueprintu, který byl navržen Evropskou komisí. Jednalo se o výsledek potřeby posílit a sjednotit HMU, sladit fiskální politiky států, zajistit rozpočtovou disciplínu a přispět tak k vyšší míře stability a transparentnosti ve financích EU. Z dlouhodobého hlediska potom měla být vytvořena bankovní unie, která by vedla k dosažení úplné fiskální a ekonomické unie a následně by byl proces integrace dovršen dosažením politické unie.¹²¹

¹¹⁸ ZELENÝ, Petr. *Mezi Čechy klesla důvěra v EU i vládu, ukázal unijní průzkum. Dál panuje silná obava kvůli inflaci* [online]. ct24.ceskatelevize.cz, 28. dubna 2023 [cit. 5. listopadu 2023]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3582339-mezi-cechy-klesla-duvera-v-eu-i-vladu-ukazal-unijni-pruzkum-dal-panuje-silna-obava>.

¹¹⁹ Např. otázka migračních kvót. Blíže: PLEVÁK, Ondřej. *Ohlédnutí zpět: Proč ČR v roce 2015 odmítla uprchlické kvóty a stálo to za to?* [online]. euractiv.cz, 22. ledna 2020 [cit. 2. listopadu 2023]. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/vnitro-a-spravedlnost/opinion/ohlédnutí-zpět-proc-cr-v-roce-2015-odmitla-uprchlické-kvoty-a-stalo-to-za-to/>.

¹²⁰ FILIPEC, Ondřej. *Evropská integrační politika: od myšlenky spolupráce po řešení aktuálních výzev*. Trnava: Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, 2021, s. 193-200.

¹²¹ FILIPEC: *Evropská integrační politika: od myšlenky spolupráce po řešení aktuálních výzev*, s. 200-208.

Odpůrci přijetí eura se tedy obávají toho, že v době další krize eurozóny by ČR musela nést náklady za méně vyspělé státy. Je pravdou, že se eurozóna skládá z různých vyspělých států, které mají rozdílné ekonomiky a také odlišné pohledy na rozpočtovou problematiku. Avšak právě členství v eurozóně by ČR přineslo větší vliv při rozhodování zásadních otázek v kritických obdobích, která jistě nastanou.¹²² Nehledě na to, že v případě, kdy by byla krizí zasažena ČR, mohla by čerpat pomoc od silnějších států eurozóny. Náklady vynaložené na přijetí společné měny by se ve formě jistoty finanční pomoci ČR vrátily.

Jako poslední je nutno zmínit skutečnost mající vliv na utváření si názoru na eurozónu, kterou je fakt, že mimo eurozónu stojí čím dál méně členských států EU. K 1. lednu 2023 do eurozóny vstoupilo Chorvatsko,¹²³ v ERM II se nyní nachází Bulharsko¹²⁴ a rumunským záměrem je vstoupit do eurozóny do roku 2027.¹²⁵ Kromě ČR euro zatím nepřijalo jen Maďarsko, Polsko, Švédsko; Dánsko má vyjednaný opt-out.¹²⁶ ČR jako stát, který je obchodně zásadně svázaný s EU a státy eurozóny, leží uprostřed Evropy, obklopen dalšími členskými státy a chce se podílet na udávání směru evropské integrace, by měl jistě začít vážně uvažovat nad vstupem do eurozóny. Není vyloučeno, že ČR zůstane stát mimo eurozónu jako jeden z posledních států a dojde tak k oslabení jejího vlivu na poli EU.

Jako nevýhodu přijetí eura nelze označit ani zdražování cen zboží, jelikož se jedná v podstatě o mýtus. Euroskeptici argument zdražování používají, aby znejistili občany. Reálně však při přijetí eura obchodníci musí nějakou dobu uvádět dvojí ceny zboží, může však docházet k zaokrouhlování cen. Aby nedocházelo k neúměrnému zaokrouhlování směrem nahoru, je nutné, aby stát zavedl účinný mechanismus kontroly nepoctivých obchodníků.¹²⁷ Na příkladu SR je však možné demonstrovat, že k zásadnímu zdražování v důsledku přijetí eura nedošlo.¹²⁸ Pokud přesto po přijetí společné měny ve státě ke zdražování dojde, jedná se

¹²² FILIPEC: *Evropská integrační politika: od myšlenky spolupráce po řešení aktuálních výzev*, s. 209-211.

¹²³ *Chorvatsko (od 1. ledna 2023)* [online]. ecb.europa.eu, [cit. 5. listopadu 2023]. Dostupné z: <https://www.ecb.europa.eu/euro/changeover/croatia/html/index.cs.html>.

¹²⁴ WRANOVÁ, Martina. *Evropská komise: Bulharsko by mohlo zavést euro v lednu 2025, pokud splní kritéria* [online]. euroskep.cz, 23. února 2023 [cit. 5. listopadu 2023]. Dostupné z: <https://euroskep.cz/2023/02/23/evropska-komise-bulharsko-by-mohlo-zavest-euro-v-lednu-2025-pokud-splni-kriteria/>.

¹²⁵ *Rumuni odkládají zavedení eura, nejbližší termín je rok 2027* [online]. euractiv.cz, 26. února 2021 [cit. 5. listopadu 2023]. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/ekonomika/news/rumuni-odkladaji-zavedeni-eura-nejblicsi-termin-je-rok-2027/>.

¹²⁶ *Země používající euro* [online]. european-union.europa.eu, [cit. 5. listopadu 2023]. Dostupné z: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/euro/countries-using-euro_cs.

¹²⁷ *Často kladené dotazy* [online]. euroskep.cz, [cit. 2. listopadu 2023]. Dostupné z: https://euroskep.cz/evropska-unie/euro-a-cr/casto-kladene-dotazy/#kolik_bude_stat.

¹²⁸ VEČEŘ, Michael Pascal. *Největší obava Čechů je lichá. S eurem zdražování nepřišlo!* [online]. eurovcesku.eu, 1. prosince 2022 [cit. 2. listopadu 2023]. Dostupné z: <https://www.eurovcesku.eu/post/eurosnižiceny>.

většinou o důsledek kombinace vícero skutečností, které by měly vliv na zdražení cen i při zachování původní měny.

3.2 Přístup České republiky

Česká republika vyvíjela před svým vstupem do EU velkou snahu v přiblížení se unijní úrovni, přijímala potřebnou legislativu a čerpala podporu z předvstupních programů. Obecně se chtěla stát aktivním členem integrované Evropy, vyvíjela snahy i na poli Rady Evropy a NATO. ČR chápala EU jako jednotící, mimořádný, mírový projekt a stát se jejím členem byl pro politickou reprezentaci i běžné občany významný cíl. Je proto s podivem, že nyní je v otázce přijetí eura přístup ČR úplně odlišný.¹²⁹

Před samotným vstupem do EU byla českou vládou přijata *Strategie přistoupení ČR k eurozóně*,¹³⁰ která hodnotí pozitivní efekty a rizika přistoupení, zároveň uvádí i postup a termín přijetí eura Českou republikou. O letech 2009-2010 se hovořilo jako o prvním možném termínu přijetí eura. V roce 2006 došlo vládou ČR ke schválení jednorázového scénáře přijetí společné měny a v roce 2007 byl přijat *Národní plán zavedení eura v ČR*. Termín přijetí by měl být podle tohoto plánu specifikován na základě příznivé analýzy vypracované ČNB ve spolupráci s MF (viz níže). Následně by mělo dojít k zapojení ČR do ERM II, ve kterém se pro možnost přijetí eura vyžaduje účast minimálně dva roky. Fakticky se ale jedná o tři roky – jeden rok je totiž nutný pro vyhodnocení a technické přípravy možného vstupu do eurozóny. Jelikož ČR do ERM II v prvním termínu nevstoupila a euro nepřijala, byla Eurostrategie aktualizována bez určení nového data vstupu; k jeho stanovení dosud nedošlo.¹³¹

Již před svým vstupem do EU musela ČR postupně přijímat unijní legislativu a snažit se ekonomicky přiblížit tehdejším členským státům, neboť už od zahájení přípravné fáze bylo monitorováno plnění konvergenčních kritérií.¹³² To je sledováno neustále, kdy výsledkem tohoto hodnocení je Konvergenční zpráva Komise a ECB vydávaná pravidelně každé dva roky, případně i mimo tento interval na požádání uchazečského státu. Pro vstup do eurozóny musí země plnit všechna požadovaná kritéria kumulativně.¹³³ Jedná se o cenovou stabilitu, úroveň dlouhodobých úrokových sazeb, deficit veřejných financí, kde se sleduje jak roční nárůst tohoto

¹²⁹ PELTRÁM, Antonín a kol. *Evropská integrace a Česká republika*. Praha: Grada, 2009, s. 34–36.

¹³⁰ Tzv. Eurostrategie.

¹³¹ ČNB. *Hospodářská a měnová politika v EU* [online]. cnb.cz, [cit. 2. listopadu 2023]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/mezinarodni-vztahy/hospodarska-a-menova-politika-v-eu/.

¹³² BÁRKOVÁ: *Euro – jednotná měna pro nejednotnou Evropu*, s. 86-87.

¹³³ Viz podkapitola 2.4 této práce.

schodku, tak i poměr veřejného dluhu vůči hrubému domácímu produktu. Následující podmínkou je pak stabilita směnného kurzu v rámci mechanismu ERM II.¹³⁴

Co se týče kritéria cenové stability, plní jej ČR poměrně dobře, vyšší míra inflace je způsobena vždy v důsledku světových událostí, navíc bývá pouze dočasná.¹³⁵ ČR dlouhodobě nepřekračuje stanovenou průměrnou úrokovou sazbu, má zachovanou důvěru finančních trhů, a proto plní i toto kritérium.¹³⁶ Dále je sledován deficit veřejných financí, kdy tento schodek vůči hrubému domácímu produktu nesmí překročit ročně referenční hodnotu 3 %. Nadměrný schodek je monitorován i z důvodu koordinace hospodářských politik členských států EU. České republice se od roku 2015 toto kritérium dařilo plnit poměrně dobře, avšak velký zlom přinesl rok 2020, kdy se až do současnosti v důsledku koronavirové krize nedaří snížit deficit veřejných financí pod požadovanou referenční hodnotu.¹³⁷ Co se týče dluhového kritéria, je dále každoročně sledován poměr veřejného dluhu vůči hrubému domácímu produktu, který nesmí překročit referenční hodnotu 60 %. Poměr veřejného dluhu ČR nikdy nepřesáhl požadovanou hodnotu, avšak světové ekonomické krize se opět promítly na jeho zvýšení.¹³⁸

Pokud dojde ke splnění výše uvedených kritérií uchazečským státem, je stanovena další podmínka před samotným vstupem do eurozóny. Tou je již zmiňovaná účast národní měny po dobu alespoň dvou let v kurzovém mechanismu ERM II. V tomto období se musí kurz národní měny vůči euru pohybovat bez větších výkyvů v blízkosti centrální parity. ČR se tohoto mechanismu doposud neúčastnila, oficiálně tak není hodnocena. V ČR je účast na tomto systému považována za první krok ke vstupu do eurozóny.¹³⁹

Jak již bylo v této práci zmiňováno, není sledována pouze ekonomická konvergence uchazečské země s eurozónou, ale také soulad legislativy v oblasti HMU s důrazem na respektování nezávislého postavení ECB. Nutno však podotknout, že většina požadavků na

¹³⁴ MF. *Maastrichtská kritéria* [online]. zavedenieura.cz, 1. prosince 2013 [cit. 2. listopadu 2023]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurozona/maastrichtska-kriteria>.

¹³⁵ MF. *Kritérium cenové stability* [online]. zavedenieura.cz, 7. prosince 2022 [cit. 2. listopadu 2023]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/plneni-vstupnich-podminek/kriterium-cenove-stability>.

¹³⁶ MF. *Kritérium úrokových sazeb* [online]. zavedenieura.cz, 7. prosince 2022 [cit. 2. listopadu 2023]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/plneni-vstupnich-podminek/kriterium-urokovych-sazeb>.

¹³⁷ MF. *Kritérium veřejného deficitu* [online]. zavedenieura.cz, 7. prosince 2022 [cit. 2. listopadu 2023]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/plneni-vstupnich-podminek/kriterium-verejneho-deficitu>.

¹³⁸ MF. *Kritérium veřejného dluhu* [online]. zavedenieura.cz, 7. prosince 2022 [cit. 2. listopadu 2023]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/plneni-vstupnich-podminek/kriterium-verejneho-dluhu>.

¹³⁹ MF. *Kritérium směnného kurzu* [online]. zavedenieura.cz, 24. listopadu 2022 [cit. 2. listopadu 2023]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/plneni-vstupnich-podminek/kriterium-smenneho-kurzu>.

přijetí dané právní úpravy vyplývá již ze samotného členství státu v EU, nikoliv z členství v eurozóně. Měly by být tedy splněny již před vstupem státu do EU. ČR je v tomto ohledu Konvergenčními zprávami upozorňována na to, že česká právní úprava neodpovídá ve všech požadovaných oblastech unijní právní úpravě.¹⁴⁰ Přesto ČR i v tomto ohledu činí jisté kroky, příkladem může být přistoupení ke Smlouvě o stabilitě, koordinaci a správě v hospodářské a měnové unii.¹⁴¹

ČR se svým vstupem do EU zavázala přijmout euro a jelikož nemá vyjednanou trvalou výjimku z této povinnosti, je zajímavé, že ji doposud europeizační vlivy nedonutily společnou měnu přijmout. Při dočasné výjimce není Evropskou unií České republice stanoven žádný mezní termín, do kdy by musela tuto podmínku vyplývající z unijního práva splnit. Zdá se tedy, že volba je ponechána ČR, potažmo její vládě. Ta vhodné načasování odsouvá do budoucna a nejedná se o aktuální téma, kterým by se zabývala. ČNB vládě pravidelně poskytuje Analýzy ekonomické sladění ČR s eurozónou, ve kterých hodnotí různé ekonomické ukazatele, na základě kterých vláda zvažuje rizika a přínosy přijetí společné měny. Tyto dokumenty jsou zpracovávány v souladu s teorií optimálních měnových oblastí a jejich výsledkem je zhodnocení plnění konvergenčních kritérií, sladění hospodářských cyklů a následné (ne)doporučení o stanovení data vstupu ČR do eurozóny.¹⁴²

Poslední tato zpráva z roku 2022 nedoporučila stanovit v blízké budoucnosti datum přijetí eura z důvodu neplnění požadovaných referenčních hodnot v roce 2022, ke kterému nedojde zřejmě ani v roce 2023. Jako další důvod uvádí ČNB momentální vysokou inflaci způsobenou ekonomickou situací ve světě poznamenanou koronavirovou pandemií a následně válkou na Ukrajině, které zdražení cen způsobily.¹⁴³ Již nyní je možné uvažovat nad tím, že na plnění konvergenčních kritérií Českou republikou bude mít zřejmě vliv i současná eskalace izraelsko-palestinského konfliktu.

¹⁴⁰ MF. *Právní konvergence* [online]. zavedenieura.cz, 27. října 2017 [cit. 2. listopadu 2023]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/plneni-vstupnich-podminek/pravni-konvergence>.

¹⁴¹ Sdělení č. 46/2020 Sb. m. s., Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o přístupu České republiky ke Smlouvě o stabilitě, koordinaci a správě v hospodářské a měnové unii mezi Belgickým královstvím, Bulharskou republikou, Dánským královstvím, Spolkovou republikou Německo, Estonskou republikou, Irskem, Řeckou republikou, Španělským královstvím, Francouzskou republikou, Italskou republikou, Kyperskou republikou, Lotyšskou republikou, Litevskou republikou, Lucemburským velkovévodstvím, Maďarskem, Maltou, Nizozemským královstvím, Rakouskou republikou, Polskou republikou, Portugalskou republikou, Rumunskem, Republikou Slovinsko, Slovenskou republikou, Finskou republikou a Švédským královstvím.

¹⁴² MF. *Plnění maastrihtských kritérií* [online]. zavedenieura.cz, 30. prosince 2022 [cit. 2. listopadu 2023]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/dokumenty/vladni-materialy/plneni-maastrihtskych-kriterii>.

¹⁴³ MF, ČNB. *Vyhodnocení plnění maastrihtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou* [online]. Praha: Ministerstvo financí ČR a Česká národní banka, 2022. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/dokumenty/vladni-materialy/plneni-maastrihtskych-kriterii>.

Ačkoliv v současné době ČR neplní požadovaná kritéria, z dlouhodobého hlediska lze situaci v ČR hodnotit jako poměrně dobrou a otázka vstupu do ERM II a následně do eurozóny je podle ekonomů spíše otázkou politickou. Nyní není vstup možný z objektivních hledisek, avšak vhodných momentů zažila ČR už mnoho, pouze jich nevyužila.¹⁴⁴ Češi si vstup do EU se všemi jeho podmínkami již odhlasovali v referendu, čímž souhlasili i s budoucím vstupem do měnové unie. Proto je bezpředmětné vůbec uvažovat, zda euro přijmout, nebo ne.¹⁴⁵

Naopak vzhledem ke všem událostem odehrávajícím se ve světě by česká vláda měla více uvažovat nad přijetím společné měny a stanovit konkrétní datum jejího přijetí, což by ČR posunulo blíže k jádru integrované Evropy a došlo by k posílení vzájemné spolupráce se státy EU. Česká republika je sice malý stát, ale to nebrání tomu stát se váženým členem s větší mírou vlivu na směřování budoucí integrace a spolupráce. Z těchto důvodů je i při současné nepříznivé ekonomické situaci nutné, aby česká vláda a zákonodárny sbor přijímali taková opatření, která povedou k přijetí eura v nejbližším možném termínu.

3.3 Zodpovězení výzkumných otázek

Jak vyplývá ze skutečností zjištěných v této práci, téma měnové integrace je značně komplikované, nejednoznačné a rozsáhlé. Zároveň je nevyhnutelné při snaze o pochopení tohoto procesu položit si otázky týkající se vztahu ČR k uváděné problematice.

- *Je měnová politika České republiky europeizovaná, ačkoliv Česká republika doposud není členem eurozóny?*

Tato výzkumná otázka bude zodpovězena v souladu s pojetím koncepce europeizace definované v první kapitole práce s důrazem na pojetí dle Johana P. Olsena, který vymezuje pět oblastí vlivu EU. Současně je důležité uvést, že vzhledem k vymezení metodologických nedostatků v rámci první kapitoly je mnohdy velmi obtížné prokázat kauzalitu, a to zejména u nepřímých vlivů EU.

Česká republika se současně se vstupem do EU stala členem HMU, smluvně se zavázala dodržovat její právo v celém jeho rozsahu a přijmout euro jako svou zákonnou měnu. Přestože dosud ČR používá jako svou měnu českou korunu, ze členství v EU jí vyplývají povinnosti

¹⁴⁴ FIALA, Adam. *Česko je na euro skoro připraveno, neplní jednu podmínku* [online]. ct24.ceskatelevize.cz, 29. ledna 2016 [cit. 2. listopadu 2023]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/1675999-cesko-je-na-euro-skoro-pripraveno-neplni-jednu-podminku>.

¹⁴⁵ LOBOTKA, Martin. *Euro: přijmout, či nepřijmout společnou evropskou měnu?* [online]. e15.cz, 30. dubna 2019 [cit. 2. listopadu 2023]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/domaci/euro-prijmout-ci-neprijmout-spolecnou-evropskou-menu-1358479>.

v rámci koordinované hospodářské politiky, které se tak projevují i na její měnové politice.¹⁴⁶ ČR je ovlivněna unijní úrovní i přesto, že není členem eurozóny, a to kvůli svojí ekonomické závislosti na státech, které se jí účastní. Silná hospodářská propojenost (zejm. potom s německým hospodářstvím)¹⁴⁷ se nepřímo projevuje prostřednictvím rozhodnutí ECB i na národní úrovni. To je dáno historicky, geograficky a potvrzeno členstvím ČR v EU. Proto vše, co se odehraje v německém sídle ECB, má vliv na chování české koruny a na české hospodářství.¹⁴⁸ Česká národní banka jako člen Evropského systému centrálních bank musí spolupracovat s ECB, koordinovat podle ní měnovou politiku a umožnit jí provádění dohledu nad národním bankovním systémem. ČR tedy nemá přímé zastoupení v ECB, kde by se mohla podílet na podobě společné měnové politiky, dopadají na ni však její rozhodnutí.¹⁴⁹

Existence jednotného vnitřního trhu je dalším důležitým faktorem pro zodpovězení výše uvedené výzkumné otázky. Mnoho zahraničních podniků obchoduje na českém trhu, stejně tak jako i ty české obchodují na trhu unijním. České podniky jsou tak nuceny obchodovat prostřednictvím eura nebo jsou na eurozónu jinak navázány – největší odbyt mají u států eurozóny. Proto se (ne)stabilita eura projevuje i na českém hospodářství. Lze tedy konstatovat, že na českou ekonomiku a finanční sektor má vliv i mnoho směrnic a nařízení EU, podle kterých jsou regulovány.¹⁵⁰

Výše uvedené důvody prokazují, že svým členstvím v EU a provázaností se státy eurozóny je silně přímo i nepřímo ovlivňována ekonomická situace v ČR. Tyto vlivy dokazují europeizaci české měnové politiky a ekonomiky, přestože ČR stále není členem eurozóny s eurem jako oficiálním zákonným platidlem.

- *Jaké výhody a nevýhody by přineslo České republice členství v eurozóně?*

Podkladem k zodpovězení této vedlejší výzkumné otázky byla podkapitola 3.1 této práce. Z dané podkapitoly vyplývá, že ne vždy se dá konkrétní aspekt vstupu do eurozóny označit výlučně za výhodu nebo naopak nevýhodu. Záleží, z jakého úhlu jsou tyto aspekty

¹⁴⁶ *Hospodářské politiky EU* [online]. vlada.cz, 25. ledna 2023 [cit. 5. listopadu 2023]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/evropske-zalezitosti/evropske-politiky/hospodarske-politiky-eu/hospodarske-politiky-eu-193919/#>.

¹⁴⁷ Zde je možné uvést jako příklad automobilový průmysl.

¹⁴⁸ *Německo – hlavní obchodní partner ČR* [online]. cnb.cz, 2011 [cit. 27. října 2023]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/zpravy-o-inflaci/tematicke-prilohy-a-boxy/Nemecko-hlavni-obchodni-partner-CR>.

¹⁴⁹ *ECB posiluje spolupráci se šesti členskými státy EU, které nejsou součástí evropského bankovního dohledu* [online]. bankingsupervision.europa.eu, 25. ledna 2023 [cit. 5. listopadu 2023]. Dostupné z: <https://www.bankingsupervision.europa.eu/press/pr/date/2023/html/ssm.pr230125~43ac001440.cs.html>.

¹⁵⁰ BIČÍK, Marek. *Německo je pro český export klíčovým trhem* [online]. businessinfo.cz, 28.08.2018 [cit. 27. října 2023]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/clanky/nemecko-je-pro-cesky-export-klucovym-trhem/>.

nahlíženy, jestli je zkoumá odpůrce nebo zastánce vstupu do eurozóny a v jaké konkrétní situaci se nachází členský stát EU, jehož vstup do eurozóny je posuzován. Tyto aspekty se týkají mnohého, přijetí společné měny má dopad nejenom na stát jako takový, ale i na společnost a jednotlivce.

Z výše uvedené podkapitoly dále vyplývá, že každá zmiňovaná nevýhoda přijetí eura jako společné měny je vyvažována přínosy, které euro a vstup do eurozóny přináší. Problematika přijetí eura není černobílá, avšak na základě zjištěných poznatků je možné konstatovat, že v případě ČR převažují pozitiva, která by vstup do eurozóny pro ČR měl. Jako největší nevýhodu je možné uvést ztrátu nezávislosti národní měnové politiky, ta je však vyvážena nově získaným vlivem na tvorbě společné měnové politiky EU. Přesun ekonomických problémů ostatních členských států na Českou republiku nelze úplně vyloučit, avšak v této práci byla zmíněna mnohá opatření, kterými eurozóna nově po překonání krize v letech 2009-2012 disponuje. Co se týká otázky zdražování cen zboží, v práci bylo prokázáno, že se jedná o mýtus.

Mezi největší přínosy přijetí eura naopak patří to, že se jedná o stabilní světovou měnu, která zjednodušuje obchod a cestování v rámci eurozóny. Vzhledem k tomu, že ČR je na EU ekonomicky značně závislá, přijetím společné měny a tím pádem odbouráním vedlejších nákladů souvisejících se směnou by se vzájemný obchod stal stabilnějším a lákavějším pro zahraniční podniky. Vstupem do eurozóny by se ČR posunula blíž k jádru evropské integrace a mohla by získat nový vliv pro prosazování svých zájmů na nadnárodní úrovni. Otázku členství v eurozóně ovlivňují mnohé faktory, avšak při splnění kritérií vstupu dle unijního práva se v případě ČR jedná o čistě politické rozhodnutí.

- *Jak by se Česká republika měla připravit na vstup do eurozóny?*

Pro zodpovězení druhé vedlejší výzkumné otázky slouží především skutečnosti zjištěné v podkapitole 3.2 této práce, která mapuje přístup ČR k zavádění společné měny euro. Od svého vstupu do EU v roce 2004 zůstává ČR stát mimo eurozónu, nyní jako jedna z šesti členských zemí. Pokud odečteme státy účastníci se ERM II (Bulharsko), pak pouze jako jeden z pěti států.¹⁵¹ Vstup do eurozóny je bezesporu velmi komplikovaný proces, jehož obtížnost dokládá celý historický vývoj HMU. Za přípravu pro vstup do eurozóny je možné označit plnění konvergenčních kritérií, které je neustále sledováno. Jejich naplněním je sledován proces sladění českého hospodářství s hospodářstvím eurozóny. Před samotným vstupem do

¹⁵¹ Dánsko má vyjednaný opt-out, jak již bylo v práci zmíněno.

eurozóny by měla být dosažena co největší stabilita kurzu české koruny vůči euru, aby bylo zamezeno možným rizikům, která by mohla být způsobena výkyvy směnných kurzů.

Česká republika by měla intenzivně spolupracovat s ECB jako centrální institucí společné měnové politiky a koordinátorem poskytujícím odbornou podporu. Prostřednictvím takové spolupráce, případně konzultacemi s dalšími unijními institucemi a státy eurozóny je možné poučit se a eliminovat rizika spojená s přijetím eura.¹⁵² Za přípravu je také vhodné označit koordinaci legislativy, kterou s sebou vstup do eurozóny přináší. Tyto změny v právním pořádku ČR jsou nezbytné pro přijetí společné měny. Správná edukace široké veřejnosti je neméně důležitá a neměla by být podceňena. Aby byl občanům co nejvíce ulehčen přechod na novou měnu, je nutné s dostatečným předstihem zahájit veřejné debaty vysvětlující veškeré aspekty přijetí eura.

Přestože jsme jako stát vázáni povinností euro přijmout, je okamžik vstupu do eurozóny ponechán na volbě ČR. Ta musí vyhodnotit rizika a přínosy eurozóny jak pro stát a jeho ekonomiku, tak pro společnost a občany. Jedná se o složitý proces, který je v ČR ale mnohdy záměrně přesouván z ekonomické úrovně na tu politickou a jeho počátek je odkládán do nekonkrétního budoucna.¹⁵³ Vzhledem k tomu, že přijetí eura je bezesporu velmi kontroverzním tématem dělícím společnost, bývá využíváno politickými subjekty v jejich mediálních kampaních a bývá prezentováno spíše negativně. Občané bývají v otázce přijetí eura často uváděni v omyl neúplnými či doslova lživými informacemi, bývají podněcováni k jeho razantnímu odmítnutí či dokonce k iniciaci vystoupení z EU.¹⁵⁴

V současné době ČR neplní požadovaná maastrichtská kritéria, zejména kvůli vysoké inflaci, která je dána současnou ekonomickou situací ve světě a probíhajícími válečnými konflikty. Avšak z dlouhodobého hlediska si vede ČR dobře. Na tomto místě můžeme shrnout, že po naplnění maastrichtských kritérií, vypracování kvalitní strategie a eliminování rizik, je přijetí eura pouze otázkou politické vůle, případně podpory veřejnosti.

¹⁵² ECB posiluje spolupráci se šesti členskými státy EU, které nejsou součástí evropského bankovního dohledu [online]. bankingsupervision.europa.eu, 25. ledna 2023 [cit. 5. listopadu 2023]. Dostupné z: <https://www.bankingsupervision.europa.eu/press/pr/date/2023/html/ssm.pr230125~43ac001440.cs.html>.

¹⁵³ Česká tisková kancelář. Zavedení eura v Česku není podle Fialy tématem tohoto volebního období [online]. ceskenoviny.cz, 26.05.2023 [cit. 27. října 2023]. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/2370545>.

¹⁵⁴ Viz například: OKAMURA, Tomio. *Nechceme EURO v ČR* [online]. spd.cz, [cit. 27. října 2023]. Dostupné z: <https://www.spd.cz/tomio-okamura-nehceme-euro-v-cr/>.

Závěr

Členství České republiky v Evropské unii s sebou přináší mnohé výhody, nese s sebou ale také určité povinnosti, které jako stát musíme plnit. Jednou z podmínek vyplývajících z primárního práva EU, k jejímuž splnění se ČR zavázala, je zavedení společné evropské měny. Na ČR se sice vztahuje výjimka z přijetí eura, ta je však pouze dočasná. Jakmile bude ČR plnit požadovaná konvergenční kritéria, měla by stanovit pevný směnný kurz české koruny vůči euru a vstoupit tak do mechanismu směnných kurzů, čímž bude oficiálně zahájen proces přistoupení k eurozóně. Otázka přijetí eura je považována českou společností za velmi kontroverzní téma a bývá často součástí předvolebních kampaní českých politických stran. Nicméně ke splnění této povinnosti dojít musí a je především na politické reprezentaci, aby občanům vysvětlila, proč tomu tak je a že se nejedná o nucené zlo, jak je přijetí eura často prezentováno. Dosud je termín zavedení eura jakožto národní měny odsouván do neurčité budoucnosti a cíleně jako stát neusilujeme o jeho přijetí, ale spíše hledáme důvody, proč jej nepřijmout.

Tématem této diplomové práce je Evropská měnová unie, a to zejména z pohledu České republiky. Ta je zatím pouze členem EU, ale nikoliv eurozóny. Při analýze tohoto tématu je aplikován koncept europeizace, jehož definice není jednotná a samotný pojem má mnoho rovin, jak je dokázáno v rámci první kapitoly této práce. Cílem tohoto výzkumu je zodpovězení hlavní výzkumné otázky a dvou vedlejších výzkumných otázek stanovených v úvodu této práce.

Samotný text je rozdělen do tří samostatných kapitol členěných pro přehlednost na podkapitoly. První z nich je věnována europeizaci, která se týká evropského integračního procesu a je proto vhodným konceptem pro analýzu Evropské měnové unie. Tento koncept umožňuje zkoumat vzájemnou interakci Evropské unie, jejích institucí, unijních politik, členských států a politik na národní úrovni. V rámci této kapitoly je také poukázáno na nedostatky konceptu europeizace, kvůli kterým nelze europeizaci označit za výzkumnou teorii. Výsledkem této části práce byla autorčina formulace vlastní definice pojetí europeizace.

Následující kapitola zkoumá vývoj měnové integrace v Evropě od období studené války až do současnosti. Původně ekonomická spolupráce, která měla za cíl udržet mír a stabilitu v Evropě, se rozšířila do mnoha oblastí. Zároveň tím dala vzniknout současné podobě Evropské unie, která je významným mezinárodním aktérem. Analýza historického vývoje dokazuje, že řešením společných problémů členských států je větší míra koordinované spolupráce, nikoliv menší, jak tvrdí odpůrci evropské integrace. V souladu s konceptem europeizace je uvedeno, jakým způsobem členské státy převáděly své výlučné pravomoci na EU. V důsledku tohoto kroku se formy ekonomické spolupráce měnily z celní unie a jednotného vnitřního trhu až

do současného stavu. Tím je koordinovaná mezivládní spolupráce v rámci hospodářských politik členských států a vznik eurozóny, které se v současnosti účastní dvacet členských států EU. Posledním integračním stupněm by pak bylo dosažení politické unie, kterému však v současnosti brání mnohé překážky.

Poslední kapitola analyzuje dopady eurozóny na členské státy EU. Po uvedení výhod a rizik přijetí eura je možné konstatovat, že s ohledem na postavení ČR v rámci Evropy převažují přínosy přijetí společné měny nad jejími nevýhodami. Ačkoliv ČR není zakládajícím členem ani největší evropskou ekonomikou, není rozhodně zanedbatelným státem EU a vstupem do eurozóny by mohla mnohé získat. Je však zajímavé, že současný postoj ČR k přijetí eura je naprosto odlišný od přístupu, který ČR zastávala při svém vstupu do EU, o který země i její občané velmi usilovali.

Součástí poslední kapitoly je i zodpovězení následujících výzkumných otázek:

Je měnová politika České republiky europeizovaná, ačkoliv Česká republika doposud není členem eurozóny?

Provedenou analýzou je dokázáno, že je měnová politika České republiky europeizovaná, což vyplývá nejen z jejího členství v EU, ale také z ekonomické provázanosti se státy eurozóny. Nejsilnější vazby má ČR s německou ekonomikou, která je velmi dominantní mezi členy eurozóny, a neúčast české ekonomiky brání plnému využití jejich potenciálu.

Jaké výhody a nevýhody by přineslo České republice členství v eurozóně?

V práci zmiňované aspekty vstupu do eurozóny není vždy jednoznačně možné označit za výhody nebo nevýhody, protože tyto mají široký dopad nejen na stát jako celek, ale i na celou společnost a jednotlivce. Současná výhoda může být v budoucnu nevýhodou a naopak. Obecně lze ale konstatovat, že nevýhody přijetí eura jsou v případě ČR převáženy jeho výhodami. Zejména pak co se týče postupu v integraci, bylo by vhodné, aby ČR po splnění požadovaných vstupních kritérií euro přijala. Přestože v současné době ČR konvergenční kritéria neplní, v minulosti měla pro vstup do eurozóny nespočet příležitostí, které promarnila. Vstupem by získala větší vliv při prosazování národních zájmů na unijní úrovni.

Jak by se Česká republika měla připravit na vstup do eurozóny?

Příprava na vstup do eurozóny je komplikovaný proces a ČR by se měla začít více soustředit na plnění konvergenčních kritérií, spolupracovat s ECB a čerpat zkušenosti od stávajících členů eurozóny. Dále by měla sladit svoji legislativu s unijním právem a věnovat se přípravě široké veřejnosti na přijetí společné evropské měny. Splnění kritérií pro vstup do eurozóny je totiž pouze jednou částí celého problému otázky přijetí eura. Druhou, pro ČR obtížnější překážkou, je změna pohledu české veřejnosti na tuto problematiku. Je tedy nutné

vysvětlit občanům, že se nejedná o otázku, zda euro přijmout, ale o vhodné načasování a stanovení pevného termínu jeho přijetí. Politická reprezentace by proto řešení toho komplikovaného tématu měla pevně uchopit a neodsouvat ho do neurčité budoucnosti.

Všechny výzkumné otázky jsou zodpovězeny na základě analýzy a poznatků získaných v této diplomové práci. Téma Evropské měnové unie je velmi rozsáhlé a komplexní, což otevírá prostor dalšímu výzkumu. Přijetí společné měny euro v ČR není jen ekonomickým, ale především politickým tématem. Z toho důvodu by zřejmě bylo zajímavé a vhodné analyzovat postoj jednotlivých politických stran a dalších představitelů veřejné moci v ČR k přijetí eura a vstupu do eurozóny.

Časový odstup od vstupu ČR do Evropské unie a neustálé odsouvání termínu vstupu do eurozóny může ve veřejnosti vyvolávat pocit, že k přijetí eura Českou republikou nemusí nikdy dojít. Avšak naším cílem jako státu by mělo být dostání svých závazků vyplývajících z práva EU, k jejichž splnění jsme se zavázali. Samotné zavedení eura bude jistě nepopulárním krokem v době jeho přijetí, zcela jistě však otevře nové možnosti České republice a jejím občanům v budoucnu.

Seznam použitých zdrojů

Monografie

BÁRKOVÁ, Dana. *Euro – jednotná měna pro nejednotnou Evropu*. Ostrava: Key Publishing, 2014, 115 s.

BORNEMAN, John, FOWLER, Nick. Europeanization. *Annual Review of Anthropology*, 1997, roč. 26, s. 487-514.

BRUSENBAUCH MEISLOVÁ, Monika. *Evropeizace české zahraniční rozvojové spolupráce*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012, 287 s.

DANČÁK, Břetislav, FIALA, Petr, HLOUŠEK, Vít. Evropeizace: pojem a jeho konceptualizace. In: DANČÁK, Břetislav, FIALA, Petr, HLOUŠEK, Vít (eds.). *Evropeizace: nové téma politologického výzkumu*. Brno: Masarykova univerzita. Mezinárodní politologický ústav, 2005, s. 11-25.

DĚDEK, Oldřich. *Historie evropské měnové integrace: od národních měn k euru*. Praha: C.H. Beck, 2008, 260 s.

FIALA, Petr a kol. *Evropeizace zájmů: politické strany a zájmové skupiny v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009, 373 s.

FIALA, Petr a kol. *Evropská unie*. 3. vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2018, 990 s.

FILIPEC, Ondřej. *Evropeizace: rámec pro analýzu*. Olomouc: Iuridicum Olomoucense, 2019, 116 s.

FILIPEC, Ondřej. *Evropská integrační politika: od myšlenky spolupráce po řešení aktuálních výzev*. Trnava: Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, 2021, 287 s.

JAKŠ, Jaroslav. Evropeizace – šance nebo hrozba? Členské státy a architektura EU. In: DANČÁK, Břetislav, FIALA, Petr, HLOUŠEK, Vít (eds.). *Evropeizace: nové téma politologického výzkumu*. Brno: Masarykova univerzita. Mezinárodní politologický ústav, 2005, s. 116-124.

LACINA, Lubor a kol. *Měnová integrace: náklady a přínosy členství v měnové unii*. Praha: C.H. Beck, 2007, 538 s.

LACINA, Lubor. Stadia ekonomické integrace. In: KÖNIG, Petr a kol. *Učebnice evropské integrace*. Brno: Nakladatelství Barrister & Principal, 2007, s. 79-112.

MARSH, David. *Euro: boj o osud nové globální měny*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2012, 479 s.

PELTRÁM, Antonín a kol. *Evropská integrace a Česká republika*. Praha: Grada, 2009, 143 s.

TOMÁŠEK, Michal a kol. *Právo Evropské unie*. 3. vydání. Praha: Leges, 2021, 512 s.

Internetové zdroje

BÁČOVÁ, Petra. *Do EU vyvážíme stále více zboží* [online]. czso.cz, 23. května 2018 [cit. 2. listopadu 2023]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/do-eu-vyvazime-stale-vice-zbozi>.

BIČÍK, Marek. *Německo je pro český export klíčovým trhem* [online]. businessinfo.cz, 28.08.2018 [cit. 27 října 2023]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/clanky/nemecko-je-pro-cesky-export-klicovym-trhem/>.

BÖRZEL, Tanja A., RISSE, Thomas. When Europe Hits Home: Europeanization and Domestic Change. *European Integration online Papers (EIoP)* [online], 2000, roč. 4, č. 15, 24 s. [cit. 3. listopadu 2023]. Dostupné z: <http://eiop.or.at/eiop/pdf/2000-015.pdf>.

BŘICHÁČEK, Tomáš. *Když se řekne politická unie...* [online]. cdk.cz, [cit. 16. října 2023]. Dostupné z: <https://www.cdk.cz/kdyz-se-rekne-politicka-unie>.

Často kladené dotazy [online]. euroskop.cz, [cit. 2. listopadu 2023]. Dostupné z: https://euroskop.cz/evropska-unie/euro-a-cr/casto-kladene-dotazy/#kolik_bude_stat.

Česká národní banka. *Euro – dotazy veřejnosti k zavedení eura v České republice* [online]. cnb.cz, [cit. 20. října 2023]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/casto-kladene-dotazy/Euro-dotazy-verejnosti-k-zavedeni-eura-v-Ceske-republice>.

Česká tisková kancelář. *Zavedení eura v Česku není podle Fialy tématem tohoto volebního období* [online]. ceskenoviny.cz, 26.05.2023 [cit. 27 října 2023]. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/2370545>.

ČNB. *Hospodářská a měnová politika v EU* [online]. cnb.cz, [cit. 2. listopadu 2023]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/mezinarodni-vztahy/hospodarska-a-menova-politika-v-eu/.

Delorsův výbor (1988–1989) [online]. ecb.europa.eu, [cit. 28 října 2023]. Dostupné z: https://www.ecb.europa.eu/ecb/access_to_documents/archives/delors/html/index.cs.html.

ECB posiluje spolupráci se šesti členskými státy EU, které nejsou součástí evropského bankovního dohledu [online]. bankingsupervision.europa.eu, 25. ledna 2023 [cit. 5. listopadu 2023]. Dostupné z: <https://www.bankingsupervision.europa.eu/press/pr/date/2023/html/ssm.pr230125~43ac001440.cs.html>.

ENCYKLOPEDIE UNIE. *E-F – Ekonomická integrace* [online]. euroskep.cz, [cit. 13. října 2023]. Dostupné z: <https://euroskep.cz/evropska-unie/encyklopedie-eu/eu-od-a-do-z/e-f/>.

Evropská centrální (ústřední) banka. In: HENDRYCH, Dušan a kol. *Právní slovník* [online databáze]. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009, aktualizováno k 22. říjnu 2023 [cit. 22. října 2023]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.

Evropská komise. *Evropská unie: Co je a co dělá* [online]. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2022 [cit. 17. října 2023]. Dostupné z: <https://op.europa.eu/webpub/com/eu-what-it-is/cs/#chapter0>.

FEATHERSTONE, Kevin. Introduction: In the Name of „Europe“. In: FEATHERSTONE, Kevin, RADAELLI, M. Claudio. *The Politics of Europeanization*. Oxford: Oxford Academic, 2003, s. 3 – 26 [cit. 17. října 2023]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/0199252092.003.0001>.

FIALA, Adam. *Česko je na euro skoro připraveno, neplní jednu podmínku* [online]. ct24.ceskatelevize.cz, 29. ledna 2016 [cit. 2. listopadu 2023]. Dostupné z:

<https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/1675999-cesko-je-na-euro-skoro-pripraveno-neplni-jednu-podminku>.

GAURET, Fanny, LLOYD, Naomi. *20 years on, has the euro cash currency been a success?* [online]. euronews.com, 12. ledna 2022 [cit. 1. listopadu 2023]. Dostupné z:

<https://www.euronews.com/next/2022/01/12/20-years-on-has-the-euro-cash-currency-been-a-success>.

HÉRITIER, Adrienne a kol. *Ringing the Changes in Europe: Regulatory Competition and the Transformation of the State. Britain, France, Germany*. Berlin: Walter de Gruyter, 2011, 377 s. Dostupné z:

https://books.google.cz/books?hl=cs&lr=&id=gfKO6z3r6MkC&oi=fnd&pg=PR5&dq=ringing+the+changes+in+europe&ots=FEIW52GFCf&sig=Jdtaid-qqjv2jYBmvO1MJGli09E&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false.

Hospodářská a měnová unie [online]. ecb.europa.eu, [cit. 28 října 2023]. Dostupné z:

<https://www.ecb.europa.eu/ecb/history/emu/html/index.cs.html>.

Hospodářská a měnová unie [online]. euroskep.cz, [cit. 1. listopadu 2023]. Dostupné z:

<https://euroskep.cz/evropska-unie/vzdelavejte-se-o-evrope/hospodarska-a-menova-unie/>.

Hospodářské politiky EU [online]. vlada.cz, 25. ledna 2023 [cit. 5. listopadu 2023]. Dostupné z:

https://www.vlada.cz/cz/evropske-zalezitosti/evropske-politiky/hospodarske_politiky_eu/hospodarske-politiky-eu-193919/#.

Chorvatsko (od 1. ledna 2023) [online]. ecb.europa.eu, [cit. 5. listopadu 2023]. Dostupné z:

<https://www.ecb.europa.eu/euro/changeover/croatia/html/index.cs.html>.

IMF Staff. *Globalization: Threat or Opportunity?* [online]. imf.org, 12. dubna 2000, aktualizováno k lednu 2002 [cit. 13. října 2023]. Dostupné z:

<https://www.imf.org/external/np/exr/ib/2000/041200to.htm>.

LACINA, Jiří. *Německá ekonomika nefunguje a stahuje níž i Česko. Potřebuje nový model růstu* [online]. idnes.cz, 7. září 2023 [cit. 2. listopadu 2023]. Dostupné z:

https://www.idnes.cz/ekonomika/zahranicni/nemecko-hospodarstvi-stagnace-ekonomove-cesko-dopady.A230831_081743_eko-zahranicni_jla.

LADRECH, Robert. Europeanization of Domestic Politics and Institutions: The Case of France. *JCMS: Journal of Common Market Studies* [online], 1994, roč. 32, č. 1, s. 69-88. [cit. 20. října 2023]. Dostupné z: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1468-5965.1994.tb00485.x>.

LOBOTKA, Martin. *Euro: přijmout, či nepřijmout společnou evropskou měnu?* [online]. e15.cz, 30. dubna 2019 [cit. 2. listopadu 2023]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/domaci/euro-prijmout-ci-neprijmout-spolecnou-evropskou-menu-1358479>.

MACHALOVÁ, Tatiana, VEČEŘA, Miloš. *Evropeizace práva v právně teoretickém kontextu: výklad základních pojmů* [online databáze]. Brno: Masarykova univerzita, 2010 [cit. 18. října 2023]. Dostupné z: databáze munispace.muni.cz.

Měnová unie – pro a proti [online]. euroskop.cz, [cit. 1. listopadu 2023]. Dostupné z: <https://euroskop.cz/evropska-unie/menova-unie-pro-a-proti/>.

MF, ČNB. *Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou* [online]. Praha: Ministerstvo financí ČR a Česká národní banka, 2022. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/dokumenty/vladni-materialy/plneni-maastrichtskych-kriterii>.

MF. *Kritérium cenové stability* [online]. zavedenieura.cz, 7. prosince 2022 [cit. 2. listopadu 2023]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/plneni-vstupnich-podminek/kriterium-cenove-stability>.

MF. *Kritérium směnného kurzu* [online]. zavedenieura.cz, 24. listopadu 2022 [cit. 2. listopadu 2023]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/plneni-vstupnich-podminek/kriterium-smenneho-kurzu>.

MF. *Kritérium úrokových sazeb* [online]. zavedenieura.cz, 7. prosince 2022 [cit. 2. listopadu 2023]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/plneni-vstupnich-podminek/kriterium-urokovych-sazeb>.

MF. *Kritérium veřejného deficitu* [online]. zavedenieura.cz, 7. prosince 2022 [cit. 2. listopadu 2023]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/plneni-vstupnich-podminek/kriterium-verejneho-deficitu>.

- MF. *Kritérium veřejného dluhu* [online]. zavedenieura.cz, 7. prosince 2022 [cit. 2. listopadu 2023]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/plneni-vstupnich-podminek/kriterium-verejneho-dluhu>.
- MF. *Maastrichtská kritéria* [online]. zavedenieura.cz, 1. prosince 2013 [cit. 2. listopadu 2023]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurozona/maastrichtska-kriteria>.
- MF. *Plnění maastrichtských kritérií* [online]. zavedenieura.cz, 30. prosince 2022 [cit. 2. listopadu 2023]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/dokumenty/vladni-materialy/plneni-maastrichtskych-kriterii>.
- MF. *Právní konvergence* [online]. zavedenieura.cz, 27. října 2017 [cit. 2. listopadu 2023]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/plneni-vstupnich-podminek/pravni-konvergence>.
- MF. *Trvalá výjimka (opt-out)* [online]. zavedenieura.cz, [cit. 1. listopadu 2023]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/vykladovy-slovnicek/t-2348#trvala-vyjimka-opt-out>.
- MUSIL, Petr. *Čtvrtstoletí sjednoceného Německa: rozdíly přetrvávají* [online]. ekonomickydenik.cz, 4. října 2015 [cit. 5. listopadu 2023]. Dostupné z: <https://ekonomickydenik.cz/ctvrtstoleti-sjednoceneho-nemecka-rozdily-pretrvavaji/>.
- Německo – hlavní obchodní partner ČR* [online]. cnb.cz, 2011 [cit. 27 října 2023]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/zpravy-o-inflaci/tematicke-prilohy-a-boxy/Nemecko-hlavni-obchodni-partner-CR>.
- OKAMURA, Tomio. *Nechceme EURO v ČR* [online]. spd.cz, [cit. 27 října 2023]. Dostupné z: <https://www.spd.cz/tomio-okamura-nehceme-euro-v-cr/>.
- OLSEN, P. Johan. The Many Faces of Europeanization. *JCMS: Journal of Common Market Studies* [online], 2002, roč. 40, č. 5, s. 921–952 [cit. 16. října 2023]. Dostupné z: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1468-5965.00403>.
- PETŘÍČEK, Martin. *České firmy koruny nechtějí, mezi sebou si stále častěji platí eurem* [online]. idnes.cz, 11. března 2019 [cit. 5. listopadu 2023]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/firmy-cesko-euro-platba.A190310_194730_domaci_bur.

PLEVÁK, Ondřej. *Ohlédnutí zpět: Proč ČR v roce 2015 odmítla uprchlické kvóty a stálo to za to?* [online]. euractiv.cz, 22. ledna 2020 [cit. 2. listopadu 2023]. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/vnitro-a-spravedlnost/opinion/ohlodnuti-zpet-proc-cr-v-roce-2015-odmitla-uprchlicke-kvoty-a-stalo-to-za-to/>.

Používání eura [online]. europa.eu, 5. října 2023 [cit. 1. listopadu 2023]. Dostupné z: https://europa.eu/youreurope/citizens/travel/carry/using-euro/index_cs.htm.

Presidency conclusions. *Amsterdam European Council* [online]. Brussels: General Secretariat of the Council of the European Union, 1997. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/media/21136/amsterdam-european-council.pdf>.

Presidency conclusions. *Madrid European Council* [online]. Brussels: General Secretariat of the Council of the European Union, 1995. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/media/21179/madrid-european-council.pdf>.

Přínosy [online]. european-union.europa.eu, [cit. 1. listopadu 2023]. Dostupné z: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/euro/benefits_cs.

PUETTER, Uwe. *Monetary union* [online]. britannica.com, [cit. 20. října 2023]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/money/monetary-union>.

Rada guvernérů [online]. ecb.europa.eu, [cit. 5. listopadu 2023]. Dostupné z: <https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/decisions/govc/html/index.cs.html>.

RADAELLI, M. Claudio. Europeanisation: Solution or problem? *European Integration online Papers (EIoP)* [online], 2004, roč. 8, č. 16, 26 s. [cit. 14. října 2023]. Dostupné z: <http://eiop.or.at/eiop/texte/2004-016a.htm>.

RADAELLI, M. Claudio. Whither Europeanization? Concept Stretching and substantive change. *European Integration online Papers (EIoP)* [online], 2000, roč. 4, č. 8, 28 s. [cit. 14. října 2023]. Dostupné z: <http://eiop.or.at/eiop/texte/2000-008a.htm>.

Rumuni odkládají zavedení eura, nejbližší termín je rok 2027 [online]. euractiv.cz, 26. února 2021 [cit. 5. listopadu 2023]. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/ekonomika/news/rumuni-odkladaji-zavedeni-eura-nejblicsi-termin-je-rok-2027/>.

ŠTUKOVÁ, Karolína. *Euro místo koruny? Češi mění názor, příznivců evropské měny přibylo* [online]. seznamzpravy.cz, 4. května 2021 [cit. 12. října 2023]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/euro-misto-koruny-cesi-meni-nazor-priznivcu-evropske-meny-pribylo-152964>.

ŠTURMA, Pavel. Celní unie. In: HENDRYCH, Dušan a kol. *Právníkový slovník* [online databáze]. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009, aktualizováno k 22. říjnu 2023 [cit. 22. října 2023]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.

VEČEŘ, Michael Pascal. *Největší obava Čechů je lichá. S eurem zdražování nepřišlo!* [online]. eurovcesku.eu, 1. prosince 2022 [cit. 2. listopadu 2023]. Dostupné z: <https://www.eurovcesku.eu/post/eurosnizicený>.

WRANOVÁ, Martina. *Evropská komise: Bulharsko by mohlo zavést euro v lednu 2025, pokud splní kritéria* [online]. euroskep.cz, 23. února 2023 [cit. 5. listopadu 2023]. Dostupné z: <https://euroskep.cz/2023/02/23/evropska-komise-bulharsko-by-mohlo-zavest-euro-v-lednu-2025-pokud-splni-kriteria/>.

ZELENÝ, Petr. *Mezi Čechy klesla důvěra v EU i vládu, ukázal unijní průzkum. Dál panuje silná obava kvůli inflaci* [online]. ct24.ceskatelevize.cz, 28. dubna 2023 [cit. 5. listopadu 2023]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3582339-mezi-cechy-klesla-duvera-v-eu-i-vladu-ukazal-unijni-pruzkum-dal-panuje-silna-obava>.

ZEMANOVÁ, Štěpánka. Výzkum europeizace – aktuální problémy a perspektivy. *Mezinárodní vztahy / Czech Journal of International Relations* [online], 2007, roč. 42, č. 4, s. 29-51 [cit. 3. listopadu 2023]. Dostupné z: <https://ojs3.iir.cz/index.php/cjir/article/view/542/494>.

ZEMÁNEK, Jiří. Hospodářská a měnová unie. *Evropské právo* [online databáze], 1998, č. 5 [cit. 17. října 2023]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.

Země používající euro [online]. european-union.europa.eu, [cit. 5. listopadu 2023]. Dostupné z: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/euro/countries-using-euro_cs.

Anotace

Tato diplomová práce zpracovává téma Evropské měnové unie se zaměřením na Českou republiku a její budoucí vstup do eurozóny. Jedná se o politologicko-právní výzkum, při kterém je aplikován koncept europeizace. V rámci teoretické části práce je zkoumán pojem europeizace s přihlédnutím k jeho mnohovýznamovosti a jeho četným definicím. Následující kapitola analyzuje teorii a historii měnové integrace v Evropě. V poslední části práce je pojednáno o výhodách a nevýhodách spojených s přijetím eura jakožto národní měny ČR a dále o přístupu ČR k této otázce. Součástí poslední kapitoly je i zodpovězení výzkumných otázek.

Klíčová slova

Evropská unie, europeizace, měnová integrace, Hospodářská a měnová unie, Evropská měnová unie, euro, přijetí eura, eurozóna, konvergenční kritéria

Abstract

This diploma thesis deals with the subject of the European Monetary Union with a focus on the Czech Republic and its future entry into the Eurozone. It is a political-legal research in which the concept of Europeanization is applied. Within the framework of the theoretical part of the work, the concept of Europeanization is examined, taking into account its multiple meanings and its numerous definitions. The following chapter analyzes the theory and history of monetary integration in Europe. The last part of the thesis discusses the advantages and disadvantages associated with the adoption of the euro as the national currency of the Czech Republic, as well as the approach of the Czech Republic to this issue. The last chapter also includes answers to research questions.

Key words

European Union, Europeanization, monetary integration, Economic and Monetary Union, European Monetary Union, Euro, adoption of the Euro, Eurozone, Convergence criteria